www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مورن اُوچا ڳاٽ

هائيڪا ۽ تہ ستا

طارق عالم

مهاڳ:

نصير مرزا

ٽائيٽل

عظميٰ ڪاظمي

هالار پبلشرز
474 صدر حيدرآباد
سنڌ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ارپيمر:

سائين، نثار احمد نوراني

۽

سائين سرجن اديب الحسن رضوي کي

(جن جي شفقتن ۽ محبتن سبب اڄ نہ فقط جيئرو آهيان. بلڪ هڪ ٻُٽَ جو پيءُ بہ آهيان، ۽ هِنَ ڪتاب جو سرجيندڙ بہ.)

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

بھريون ڇاپو: فيبروري 1990

ڪاپي رائيٽ هالار پبلشرس

سڀ حق واسطا محفوظ

سنڌي ادبي بورڊ آفسيٽ پرنٽنگ پريس ڄامشورو سنڌ.

MORAN UCHA GATT

(Head and Shoulders above the Rest)

A Poetry in Sindhi

by

TARIQ ALAM

Halar Publishers

474 Saddar, Hyderabad Sindh,

Pakistan.

Rs: 35

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

● نصير مرزا

پکيءَ ڏنو پڙڪو

دروازو ٽوڙڻ جي ڪابہ ضرورت ڪانهي. ڪنجي جي ذريعي نهايت سولائي سان، ان کي کولي سگهجي ٿو.

[دروازي تي لکيل ڪتبو]

چاٿان ٿو. هائيڪو ڪڏهن مون لکيو ڪونہ آهي. ان ڪري سياويڪ، ان بابت ڪا اسٽيٽمنٽ جاري ڪرڻ جو ڪو آڌيڪار بہ مون کي نہ هجڻ گهرجي. ٽريجڊي هتي هي بہ آهي تہ، جن شاعرن هائيڪي جي فني گهرجن بابت اوڪَ ڊوڪَ سنڌي ادب ۾ انٽروڊيوس ڪئي آهي، ماڻَ ماپا مقرر ڪيا آهن. پڇان ٿو، انهن پاڻ بذات خود ڪيترو هائيڪي جي انهن فني گهرجن جي پُورٽتا ڪئي آهي؟ چاٽڻ گهرجي تہ، مون ناچيز کي اهڙا سوال اُپارڻ نہ گهرجن. چو پيو اُپاريان: والله عالم بِا الصواب!"

هائيڪو شاعري جي پورٽ بل جاپاني گهاڙيٽو ۽ سنڌ وارن شاعرن لاءِ وٽائن مليل نئون تحفو آهي (........ خاموش رهو، جنهن وقت تحفو کوليو وڃي.) هن صنف جو سٽاءُ ڏسو تہ، ٽن سٽن جي فريم ۾ فٽ، تاثر سان ٽمٽار: جهڙو مختصر نظم. مواد جي لحاظ کان منجهس سوچ جو ساگر بہ سمايل ۽ پيڙا جو ريگستان بہ. ٽن سٽن جي ٽرينگل ۾ پهرين ۽ ٽين سٽ هم قافيا هجڻ واري شرط جي پابندي (جاپان جي جديد هائيڪو نگارن وٽ بہ هاڻ ضروري ناهي رهي.) وزن لاءِ اسان وٽ سترهن ماترائون (۵.۷.۵) جو چڪر وِروڌ پڌايو ويو آهي ۽ چاٽڻ گهرجي تہ، جاپاني قائدي مطابق انهن ماترائون کي "سليبل" ۽ تنوير عباسي صاحب ان جو ترجمون اچار ڪيو آهي. سنڌ ۾ اِن فارميٽ تي ٽيڙو، تہ سٽا، عڪس، تصويرون ۽ هائيڪا لکجڻ ۾ اچن ٿا. اباڻي گهرجن مطابق، هائيڪو نرم، ڪومل ۽ ڏيمون لهجو، نفيس احساس، عڪس، منظر ۽ تاثر جي ڊيمانڊ ڪندو آهي. ۽ سهٽو سنو منو تاثر هائيڪي لاءِ انين، ضروري چاٽايو ويو آهي: جنين

ٻِـسي، لاءِ مٺو ٻاٽي، يا انگور جي داڻي لاءِ رسيلي رسُ. (مٺي ٻاٽيءَ بنان ولُ ٻِـسي ڪيا؟ رس بنان ولُ انگور ڪيا؟ ۽ تاثر بنان ولُ هائيڪو ڪيا؟) اجوڪو جاپان، هائيڪو جي فڪس وزن ۽ اصل کان مقرر ڪيل مواد جي سلسلي ۾ رجڊ ڪونه رهيو آهي (۽ جديد جاپاني هائيڪو نگار "سوجُو" چيو آهي تہ: "هائيڪي ۾ منهنجو اصول آهي تہ، ڪنهن بہ اصول جي پابندي لازمي ڪانهي) بحرحال هائيڪي لاءِ جا شئي لازمي آهي، اُها آهي سندس هيئت ۽ اختصار. ۽ ان کي ڇيهو رسائڻ جي ڪنهن کي بہ پرميشن ڪانهي. ڏنو وڃي تہ هائيڪو جو بنيادي گڻ آهي ئي اِهو اختصار. ۽ جنهن اُن سان ڪا هٿ ـ چراند ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي تہ، قيامت جي ڏينهن، جاپان جو مرحوم بادشاهہ "هِيرو هِيتو" ان سان جيڪا ويڙهہ ڪندو، ڪنهن کان بہ ڳجهي ڪونہ رهندي.

جاپانين جتي، پنهنجي زناني مرداني عضوي، قد، اکين وانگر نہ فقط (هائيڪي سميت) پنهنجي مني فيڪچرس کي مختصر بنائي ڇڏيو آهي اتي انهن دنيا جي نقشي ۾ ٽڙيل پکڙيل ڪروڙها، اربها ماڻهن جي انبوهہ کي بہ اليڪٽرونڪس جي ٻانهن ۾ جڪڙي، ڇيچ جي ننهن جيتري (سيليڪان چِپ) ۾ فٽ ڪري ڇڏيو آهي. ڪارون، بسون، واچون، ريفريجريٽر، ٽريڪٽر، ڪمپيوٽر ...... ۽ ڪهڙي اهڙي شي آهي، جنهن کي هن جي تخيل جي طاقت پورٽ بل بنائڻ ۾ ڪا ڪثر ڇڏي هجي. شاعريءَ جي صنفن ۾ بہ، هائيڪو جاپانين جي اِنهيءَ ئي، مختصر پسنديءَ واري مزاج کي ريپريزنٽ ڪري ٿو.

اختصار پسندي جپانين جي قومي مزاج جو تہ، حصو آهي ئي. نيچر بہ انهن سان ڪا گهٽ ڪان ڪئي آهي، ائين چئجي تہ فطرت انهن کي ڄڻ مستقل خوش گوار، دلربا، دلپذير ۽ دلفريب موسم جو پرِوليج ڏيئي ڇڏيو آهي. (۽ عزيزو! هنن وٽ هر موسم ڄڻ گل جي موسم آهي. ان حد توڻي جو، ٻن ڇڻ رُت ۾ بہ هنن وٽ پنن جو رنگ گلال ٿيو وڃي ۽ باغن ۾ پکڙيل انهن پنن جي لالاڻ کي ڏسڻ لاءِ پري پري کان ماڻهو اچي اها ڏسندا ۽ گد گد ٿيندا آهن.) ۽ هائيڪو نگار ان منظر ۾ ويهي هائيڪا لکندا آهن.

تاريخ جي ليجرزِ ۾ هائيڪو جي ڄمارَ چار سؤ سال رجسٽر ڪرائي ويئي آهي. هر صدي هر يگ هر دؤر ۾، هائيڪو نگارن هن صنف کي آبِ حيات پياري، نئون جنم ۽ نئون جوڀن ڀني ارپڻ ڪيو آهي. "باشو" کان "بوسن"، "شيڪي" کان "ڪاڪِيو" تائين، شاعرن اهڙا اهڙا تہ هائيڪا لکيا آهن جو، پڙهيو خوشي ۽ حيرت مان ساهہ مُٺِ ۾ هليو اچي. مٽي جي مٿان تاڻ جو وڃي، رنگ رنگيلي امبريلا ۽ اکين اڳيان پکڙجو وڃن رنگ ئي رنگ. ويهين صديءَ جي وچ ڌاري جهاني هائيڪي جي اِن گل رنگ ڪائنات سان، جرمني، فرانسيسي، پرت گالي، اطالوي ۽ هسپانوي ٻولين بہ شيئر

ٿجري. ”هائيڪا لکڻ جا ڪامياب تجربا ڪيا آهن (۽ سڄي دنيا ۾ جتي جتي به ڪو شاعر هائيڪو کان متاثر ٿئي ٿو جهان ۾ ان جو مشهور اهو سمجهيو وڃي ٿو ته، اهي هائيڪي جي عظيم شاعر ”باشو“ کان ئي متاثر آهي - ۽ اهي هائيڪو جا ديوتا ”باشو توتي سلام)

جپاني کان پوءِ نمبر ٽو انگريزي اها ٻولي آهي جنهن هائيڪو جي هئيت، سُونهن ۽ اختصار سان پوري پوري وفا ڪئي آهي. هائيڪا، اردو، جي استاد شاعرن به لکيا آهن (۽ لاحول ولا قوت) انگريزي، جي هائيڪي نگار ”هيڪيٽ“ جو خيال آهي ته، هائيڪو هر زبان ۾ لکي سگهجي ٿو.

Sorry مسٽر هيڪيٽ! اردو ٻولي ۾ هائيڪو جو اُدراڪ ممڪن ئي ڪونهي. ها. سنڌي ٻولي، ۾ هائيڪو پنهنجي حُسن. اختصار. منظرَ ۽ تاثر سميت، لکيو به ويو آهي ۽ لکي به سگهجي ٿو. تنوير عباسي نارائڻ شيام - زنده باد.

اردو معنيٰ چرب زباني، معنيٰ رڳو لباڙ، رڳو وڏاءُ ...... ۽ آئي اهڙ سوري ئو سي، ان ۾ هائيڪو وارو اختصار اچي ئي نٿو سگهي. ۱۹۸۳ع کان، پاڪستان ۾ موجود، جپاني صفارت خاني ۾ هر سال هائيڪي جي اردو مشاعري جي، جيڪا روايت هلندڙ آهي ان ۾ هيل تائين پڙهيل هائيڪن کي، مان اردو جا بورنگ ۽ بڪواس تجربا سڏيان ٿو. مثال طور ۱۹۸۳ع ڌاري منعقد ٿيل مشاعري ۾ هڪ ساڳئي جاپاني هائيڪي کي اردو جي مختلف چوٽي، جي شاعرن کي التو ڪري پڙهڻ، مشاعري جو لازم شرط هو. خوش قسمتي، سان هن ساڳي جپاني هائيڪي کي، سنڌي ٻولي، جي ٻن چوٽي جي شاعرن به ترجمون ڪيو آهي. سنڌي اردو، ۾ ٿيل ٻنهي ترجمن کي ملاحظه فرمايو ۽ پنهنجي فيصلو جو اعلان ڪريو.

تالاب اِڪ کُهنه
جس مين اِڪ مينڊڪ ني ڇلانگ لڳادي هئي
باني بول اُٺا.
(ترجمو: محشر بدايوني)

سيوار ڀل تلاءُ،
ڏيڏر ڏنو ٽپو
پاڻي، جو ڇڪو
(ترجمو: شيخ اياز)

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مورن اوچا ڳاٽ/٧

اڪ تالاب اور سناٽا
اپني ترنگ مين مينڊڪ ني اڪ جست لڳائي
پاني خوف سي چيخ اُٺا
(ترجمو: سرشار صديقي)

جُهونو تلاءُ
جنهن ۾ ڏيڏر ڏنو ٽپو
پاڻيءَ جو آواز.
(ترجمو: تنوير عباسي)

هي ته، صرف مثال طور هڪ هائڪي جي ڇهري جا لينگها مون اوهان کي ڏيکاريا. ٻيا انيڪ مثال ته، پويان روئندڙ مهاندن، ۽ سُڏڪندڙ ڇهن سان قطار ۾ بيٺا آهن. اوهان ڏنو نه ...... اردوءَ جي شاعرن جهاني هائيڪي جي نرم معصوم ۽ ڪومل مُک کي رڀڙ وانگر ڇڪي، ڦوڪي، ڪيئن نه فٽ بال جيڏو گول گبول بنائي ڇڏيو آهي. (۽ هائيڪو ڪهڙي به ٻولي ۾ لکيو وڃي، مسٽر هيڪيٽ! سڀي هائيڪي جي ڊيفينيشن ٿي اها آهي ته اُهو پنهنجي تاثر ۾ هائيڪو ئي لڳي - نه ڪِ داستان امير همزه) جيئن ڊائيمنڊ هر پاسي کان ڊائيمنڊ ئي لڳندو آهي. هائيڪي کي به هر پاسي کان هائيڪو ئي هجڻ گرجي. مربوط. يونيڪ ۽ مختصر.
ڪاش! جهاني صفارت خاني جي ثقافتي مرڪز - وارن جي ڪَنَ ۾ ڪو اِها ڳُٽڪ وجي وجهي ته، جيئنين هائيڪو، سنڌي ٻوليءَ ۾ پنهنجي پوري فني گهرج مطابق نه فقط لکجي پيو پر، ڇپجي به رهيو آهي.
ويل ڪم - طارق عالم!
ويل ڪم.

پرهِ ڦُٽيءَ جو
پَنائيءَ جي آڳر ۾
ڪبوتر گُٽڪيو.

سنڌ جو ليکڪ طارق عالم: ادب جي اسڪرين تي هميشه ڇرڪائيندڙ پوڙ سان داخل ٿيندڙ شخص آهي. "رات سانت ۽ سوچون" جي ڪهاڻي - ڪائنات مان نڪري، ناول "رهجي ويل منظر" مان نڪرڻ کان پو ،، هُن جيڪو روپ اختيار ڪيو آهي. ان

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

تي هلندي، هائيڪي جي اِسٽاپ وٽ پهچي هُن ڪي بريڪ هڻڻو پيو آهي، هونئن بنيادي طور تي طارق، ناول، ڪهاڻي ۽ ناٽڪ جو ئي ماڻهو آهي، اِن ڪري نثر ۾ Complete ڳالھ ڪرڻ، خوبصورت تشبيهن استعارن ۽ اهڃاڻن ۾ پنهنجي اندر جي امبريلا جا رنگ ڏيکارڻ جي پريڪٽس، هُن وٽ اڳ ئي آهي. هُن ڪي صرف اِنهن ٽنهي صنفن جي لفٽ تان چڙهي، هائيڪي جي بُرج تي ٻيهي، پنهنجي هائيڪو نگار هجڻ جو بِگلُ وڄائڻو پيو آهي.

ٻَرُ پ ٻَرُ
ٻَرُ پ ٻَرُ

هي هائيڪا: اچانگ طارق جي هٿ ـ ريڪائن جي ٽارين تان جِهرڪين وانگر پڙڪو ڏيئي ٻاهر آڪاس ڏانهن اُڏاڻا آهن. هِنن هائيڪن جي تخليق جو تصور ڪندي مون کي ائين لڳي پيو، ڄڻ طارق اُنهن ۾ نئون جنم ورتو آهي. انهن هائيڪن مان اڪثر هائيڪا پڙهندي، مون پنهنجن اکين تي رنگين پَنيُن واري ٻاراڻي دوربين محسوس ڪئي آهي. جي ها! اُهائي دوربين، جنهن کي لوڏڻ سان پَل پَل نوان منظر اسڪرين تي ايندا ۽ موهيندا آهن. جيڪي منظر طارق هنن هائيڪن ۾ لفظن جي پروجيڪٽر تي اسان کي ڏيکاريا آهن. آس پاس هلندي گهمندي ڏسندا اسين به روز آهيون پر، انهن جي پُراسراريت ۽ حُسن ڏانهن ڌيان ويندو ئي ڪٿي آهي؟ طارق جن جن احساسن ۽ منظرن ۾ وئي هليو آهي، اُهي سڀ ڪجھ عام هوندي به ڪيڏا نه خاص لڳن ٿا. مثال طور، سنڌ ۾ صبح اُپرڻ جي منظر ۾ طارق کي ڪهڙا نه، انوکا انوکا هائيڪا نظر آيا آهن.

پکي لنويو لات
ٻارَ ڏِني جو هُونگڙي،
اچي ويس مات.

دري، ڪان ٻاهر
هر هر ٻِئي چُنهب سان
ٻَرَ سوني ڪَپر.

مکڻ چري پليٽ
ناشتي جي ميز تي
انڊا آمليٽ

مٿيون هائيڪو صبح جوئي سُهاڻو سمو اسان جي اکين اڳيان پيش ڪري ٿو ۽ هن هائيڪي ۾ جَڻ ڊرائينگ ڪري "اسٽل لائيف" جو ڀرپور تاثر ڏنو آهي. ناشتي جي ميز تي رکيل ڇُري، آمليٽ، اهي سڀ اَڻ چرندڙ Objects آهن ۽ ڪنهن ڊرائينگ جي شاگردجي نگاهه جا گهرجائو لڳن ٿا. طارق اُنهن ميز تي رکيل Objects مان لفظي "اسٽل لائيف" تيار ڪري ورتي آهي. هِن هائيڪو جو تجسس ڀريو تاثر، ناشتي جي ميز سبب ئي آهي. جنهن تي ڪنهن جي اچي، ناشتي ڪرڻ جو شديد انتظار پڪڙيل آهي، اچي ناشتي ڪرڻ جو انتظار، هن هائيڪي جي ڪيفيت کي ڏيکاري ٿو. هن هائيڪي ۾ طارق، "باشو" جي ان ڳالهه سان سهمت پيو نظر اچي ته اسان کي صفتون نه کپن (جو ته اُهي) احساسن کي ڌُنڌلو ٿيو ڪري ڇڏين. نه ئي ڪو تشبيهن ۽ استعارن جي ڪا خاص ضرورت آهي. رڳو وٺون Objects هجن جيڪي پنهنجو ڪارج ادا ڪن.

[هائيڪو ۽ لينڊسڪيپ تصوير ۾ هڪ ڳالهه ساڳي آهي. اها آهي ته، ڪنهن وِٽ Object کي پيش ڪرڻ ـ سواءِ ڪنهن تبصري جي [ـ تنوير عباسي (ترورا) صفحو ٣٠]

جاڻان گهرجي ته ڪجهه مهينا اڳ طارق تي ذات جي جيڪا لهر چڙهي آئي هئي. جنهن جي تهن مان، مون ڏٺو: هُن ڏينهن رات، هائيڪُن، جا موتي هيرا. نيلم نيرا ميڙيا پئي ۽ اُن حد تائين جو هالار (پُٽَ) سان راند ڪيڏندي، صبح جو آفيس وڃڻ جي تياري ڪندي، آفيس ڏانهن ويندي، آفيس جي دريءَ مان ٻاهر ڏسندي، شام جو واپس موٽندي، ۽ جام شوري جي هوائن ۾ جتي ڪٿي هُن کي رڳو هائيڪا (۽ نه سنا) پکڙيل نظر آيا آهن. اِن ڪِرت ۾ هُو اينترو ته، مگن هو جو، پوءِ رات جي واڪ ۾ هُن جي زال رضيه به، ساٿس اِن ايڪٽوٽي ۾ پاڳي پائيوار تي وئي هئي. "ڪنوزواريوڪي" (١٩٠٥) پنهنجي ڪتاب جديد ۽ قديم شعر جي ڪليات ۾ جاپاني شاعريءَ تي تبصرو ڪندي مختلف جُملا لکيا آهن. اُنهن مان هڪ سِٽَ: "شعر اُهو آهي جو مرد ۽ عورت جي رشتي کي وڌيڪ خوشگوار بنائي."

[هالار جو جنم]

طارق ۽ ان جي ڪُنوار جي، خوشگوار رشتي جو، ان ڪان وڌيڪ ٻيو ڪهڙو ثبوت پيش ڪري سگهجي ٿو. هالار جو، جمڻ وقت وزن ڇهه پائونڊ هو. هائيڪي جي، جهاني جنم ٻتري ۾ ان جو وزن سترهن ماترائون (٥-٧-٥) جاٿايل آهي. سترهن مترائن کي سترهن آوازي آهنگ ڪري به ليکيو ويندو آهي. طارق اُن پابنديءَ کي جهان جي جديد ۽ ناراض هائيڪو نگارن وانگر سر ينسلي ، ضروري ڪري ڪونه ڪنيو آهي. (۽ صحيح

ڪيو آهي.) ڇا جي ڪري جو جاپاني ٻوليءَ جو آواز (صوتي) آهنگ سنڌي ٻوليءَ جي آوازي آهنگ کان بنهه مختلف ۽ نرالو آهي. اِن حد تائين جو، جپاني شاعري جو وزن، سنڌي شاعري جي وزن ڇند ماترا يا Even عروض سان به ڪنهن طرح ميچ نٿو ڪري. هتي مزيدار حقيقت جو انڪشاف ٿيو ڪريان ته، اسڪول کان اڪثر ٻار حسابن جي ڪري ئي ڀڄندا آهن. حساب طارق لاءِ به مسئلو رهيا آهن. اسڪول جي زماني ۾ هُو حسابن جي ڪري ڪلاس مِس ڪندو هو، ۽ هائيڪن جي بحر وزن جي ڏِس ۾ به، ان کان Avoid ڪندي طارق: "آوِنسو" جي - جي هن راءِ سان سهمت ٿو نظر اچي ته: "ردم پنهنجي تخليق پاڻ ٿو ڪري. ان ڪي اڳواٽ ترتيب نه ڏجي." اِن سان گڏوگڏ طارق، "اِيشي" جي هن نظريئي سان به بلڪل متفق ٿو لڳي ته: "مواد جي جديد ۽ جذبي جي گهرائي تي ئي، جديد هائيڪو جي پيڙهه رکڻ گهرجي.

سرءُ جي شام
اُجري عورت ۽ ڪتو
سمنڊ ڪناري پام.

دريءَ مان درشن
لئمپ جي ڏنڌلي روشني
عورت اڌ روشن

ڪارونڀار ڪڪر
اُچانگ چمڪيو وِڄ ۾
هڪڙو تنها گهر.

منهنجو ويساهه آهي ته هائيڪي کي انين ئي ڪاغذ تي پنهنجو تيڄُ ڏيکارڻ گهرجي. جنين مثينن هائيڪي ۾ وڄ چمڪي تي اونداهي ۾ گهريل گهرَ. اچانگ اکين کي پنهنجو درشن ڏيکاريو آهي. يا جنين ڪنهن جي دل ۾ محبت پنهنجي جاءِ ناهيندي آهي. هائيڪي کي به، ڪاغذ تي انين ئي پنهنجي جاءِ ناهڻ گهرجي. يا بقول طارق جي: "ڪاغذ تي لکيل هائيڪو پڙهندڙ کي انين ڏيک ڏيئي جڻ، زرد نشو ٻيهر جي مٿان چڙي ويو هجي ڪوئي پنهنجا گلابي چپ."

هائيڪي بابت اسٽيڊي ڪندي مون ڪٿي پڙهيو هو ته: "جپانيءَ کان پوءِ انگريزي ٻولي ئي اهڙي آهي، جنهن هائيڪو جي اختصار سان نڀايو آهي." اِن حد تائين جو

انگريز هائيڪو نگار شاعرن هائيڪي کي ٽن مان گهٽائي ٻن ۽ هڪ سٽ جي هئيت ۾ به اتلائڻ ڏيکاريو آهي. طارق ائين ڪرڻ قطعي پسند نه ڪيو آهي. ها، هُن هائيڪي جي روايتي هئيت ۾ اجا به اختصار جو البته ڪامياب تجربو ضرور ڪري ڏيکاريو آهي.

شامَ سمي
پنڇي گم ٿي ويو
نيري نڀ ۾.

طارق ڪئين نه ٽرڪ سان مختصر ۽ مترنم لفظن ۾ وشال آڪاش کي اسان جي اکيان آڻي، ان جي وشالتا ۾ گم ٿي ويندڙ ننڍڙي پنڇي جي گم شدگيءَ جو اطلاع ڏيئي، من ۾ اداسيءَ واري ڪيفيت پري ڏيکاري آهي. ۽ ڪيڏي نه، وڏي ڦهلاءَ کي ڪيترن نه ٿورن لفظن ۾، مهارت سان سمائي ڏيکاريو اٿس ـ سمائي به چو نه ڏيکاري جو، ننڍڙيون ننڍڙيون اکيون ئي ته، وڏا وڏا خواب ڏسنديون آهن. ٻڙ جو ٻجُ ڪيترو نه ننڍڙو ٿيندو آهي. آخر اُن ۾ ئي ته هيڏو سارو وشال ٻڙ جو وڻ پنهنجي پوري ڦهلاءَ سان موجود ۽ زنده جاويد هوندو آهي. ۽ طارق جي اڪثرن هائيڪن جي اهائي خوبي انهن جي سجاڻپ به آهي ـ ۽ بلڪل ائين آهي جئين: نڪ ۾ پيل ڦُلي، ڪنهن به عورت جي سهاڳڻ هجڻ جو اهڃاڻ هوندي آهي.

طارق جي هنن هائيڪن جي مختلف منظرن مان ٺهلندو Enjoy ڪندو ۽ هلندو پيو وڃان ۽ انهن منظرن ۾ منهنجي ملاقات ٿيندي پئي وڃي، ڪٿي ان معصوم ٻار سان جيڪو اُڏندڙ پوپٽ پويان گهر جا رستا وڃائي ويٺو آهي. ان پوڙهي سان جنهن وٽ پريل گهر ۾، ٻليءَ سان راند رهڻ کان سواءِ ڪا مصروفيت ڪانهي. ان ويچاري جهرڪي سان، جيڪا اُڏڻ کان عاجز آهي ۽ جنهنجا ٻرَ ڪنهن شرارتي ٻار ڪتري ڇڏيا آهن. اُن ٽڪل شخص سان، جيڪو پوئين پهر خالي روڊ تان هلندو الائي ڪيڏانهن وڃي رهيو آهي. ۽ اڪين جي ٽارچ وسيلي هِنن هائيڪن ۾، طارق زندگيءَ جا اهڙا اهڙا ته "ٻمر لائيٽ ڪارنرس" ڳولي هٿ ڪيا آهن. جن تائين هن کان اڳ ڪنهن بئي شاعر جي نگاهه ئي ڪانه ويئي آهي.

هَلڪو هَلڪو هُل
ڊائيننگ هال جي ڪُنڊ ۾
خالي هڪ ٽيبل

طارق، هن هائيڪي ۾ اُداسيءَ جي انتها کي لفظن جي ڳرپ ۾ آڻي تصوير بنائي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

چڏيو آهي، "ڪيوشي"۽- هائيڪي لاءِ، ڪهڙي نه خوبصورت Defination مقرر ڪئي آهي ته: "هائيڪو هڪ خاص موقعي يا هنڌ تي، هڪ خاص لمحي کي مُٺ ۾ جهلڻ جو نالو آهي." اگر اهو لمحو وَٽ ۾ نٿو اچي ته، هائيڪي جو سمورو تاثر زائل ٿيو وڃي..... ۽ اڪثر هائيڪن ۾ طارق کي جتي حُسن نظر آيو آهي. انهيءَ کي پنهنجن لفظن جي گرپ ۾ ڪاميابيءَ سان آٿي ڏيکاريو اٿس ۽ ائين ڪندي هُن "باشو" جي هن قول جو عملي تفسير پيش به ڪيو آهي ته: "ڪو به موضوع اهڙو ناهي جيڪو هائيڪي لاءِ نهڪندڙ نه هجي."

ڪنواريءَ بند اکيون
بند اکين ۾ خواب
پاڻيءَ هيٺ مَڇيُون

طارق کي ڪهاڻيون لکڻ لاءِ ڪنهن اتساهيو هوا؟ (رخسانه! ۽ رخسانه محض خيالي نالو ڪو ي) ناول، ڪنهن تحفي طور ڏنو (مس خ - خ به هڪ ڇوڪريءَ جي نالي جو پهريون اکر آهي.) هائيڪي لکڻ لاءِ هُن جي انسپريشن؟
هالار - (طارق کي تازو ڄاول پٽ)
مون کي الائي ڇو ويساهه آهي ته، هائيڪن ۾ طارق وٽ "ٻار" جو موضوع، هالار جي پيدائش سبب نروار ٿيو آهي. ٻار ۽ اُن سان وابسته مامرن بابت طارق جا لکيل هائيڪا مون کي هِن ڪتاب جا خوبصورت ترين هائيڪا محسوس ٿيا آهن.

ٻارُ سمهيل هو
پَر ۾ جاڳيس پني
ننيڙو رانديڪ

اولاد جي پيدائش کان پوءِ ماڻهو اچانگ حال مان نڪري مستقبل جي ڳڻتيءَ ۾ هليو ويندو آهي - ۽ اچانگ دور رس سوچن ۾ پنهجو پاڻ کي، پوڙهي ماڻهوءَ جي روپ ۾ ڏسڻ لڳندو آهي. طارق جي هائيڪن ۾ آيل پوڙهي ماڻهوءَ جو ذڪر خود هُن جو، پنهنجي باري ۾ به تصور ٿي سگهي ٿو. ساڳئي وقت اُن موضوع تي طارق جا هائيڪا، پڙهي اِهو به احساس اُڀري ٿو ته، مغربي معاشري وانگر اسان جي به جديد سماج ۾، پوڙهو ماڻهو اگنور ٿي رهيو آهي.

جُهور هيو ٻوڙهو
اينڊرُ وينڊرُ کي چئي
منهنجي ڳالهه ٻُڌو

هاٺي طارق جو هي هائيڪو ڏسو:

راڌ ٻري پئي
اڪيورم جي ڪنڊ ۾
مڇي تري پئي.

لفظي اُٿت ۾ هي هائيڪو ڪئلينڊر ۾ ڏيکاريل ڪنهن اسٽل فوٽوگراف وانگر آهي، ۽ زمان ماضيءَ ۾ وٺي وڃي تصوير ڏيکاري ٿو. هائيڪي جي Defination ۾ هڪ ڳالهه هي به ٻڌائي ويئي آهي ته: "ڪڏهن ڪڏهن اُن کي پڙهندڙ تي به ڇڏيو ويندو آهي ته هو خال پري." اوهين چاهيو ته هِن هائيڪي کي Enjoy ڪرڻ لاءِ اڪيون ٻوٽي تخيل کي چرپر ڏيئي، روشن اڪيورم، ۾ رنگين مڇيءَ جي ترڻ جو بيساخته انداز ڏسي مزو ماڻي سگهو ٿا.

اجازت هجي ته هِن مهاڳ ۾ هڪ ٻاهريون واقعو ٻڌايانوَ؟ ـ هڪ سرءَ جي ڏينهن "باشو" سندس ڏهن شاگردن مان هڪ سان، سارين جي پوک مان لنگهي رهيو هو. سندس ان شاگرد "ڪڪاڪو" ڳاڙهي پنپوري تي هائيڪو لکي باشو کي ڏيکاريو. اُهو هائيڪو هن ريت هو:

پنپوريءَ جا
پرَ ڪٽيو
ته ٿي پئي ڪاري مرچ ڦري

"ته" باشو چيو: "اِهو هائيڪو ناهي. تو پنپوريءَ کي ماري ڇڏيو. جي توکي هائيڪو لکڻو آهي ته، پنپوريءَ کي زندگي ڏي. ائين چئو ته":
ڪاري مرچ جي ڦريءَ کي

پرَ هڻو
ته ٿي پوي پنپوري

ان پس منظر ۾ هاڻي طارق جو هي هائيڪو ڏسو:

ڍانڍي وڻ ٽاري
گلن وچ ڀاسي پئي
سُندر ڪا ناري.

هن هائيڪي ۾ طارق ڍانڍي (سُڪل) ۽ بيجان ٽاريءَ کي سندر نار جا سارويا ڏيئي زندگي ۽ سونهن تخليق ڪئي آهي. ۽ سڪل ٽاري جي بيرنگ جسم تي شاخن ۾ گونچن جا رنگ سپرامپوز ڪري، زندگيءَ جو جيئرو جاڳندو تصور ڏيئي، هائيڪو نگار "هاڪيو" جي دل خوش ڪري ڇڏي آهي ته: "هائيڪو محض ذهني رويي يا ادب جو نالو ڪونهي بلڪِ هڪ جيئري جاڳندي حقيقت آهي. زنده جسم آهي. زندگي آهي ۽ هائيڪو چوڻ، جڻ جيئڻ آهي.

طارق جا ڪافي هائيڪا ته، ايڏا Complete آهن. جو، منجهائن هڪ اڌ لفظ، يا ڪا وِٿ (Object) بدلائڻ جي ڪوشش ڪندي، هائيڪي جو تاثر مجروح ٿيندي ڀاسيم. مثال طور هي هائيڪو ڏسو:

بابوءَ هَنيئين سيني
ٻوڙي مانيءَ ٻارُ ڪنيو
رهجي ويس پيني.

هڪ لمحي لاءِ سوچيم. "ماني" جي بدران پئي وِٿ ـ "عورت" ـ اتي ڪيئن لڳندو؟ ۾ ڄاتم ته، مانيءَ جي موجودگي سان، اِتي ڳوناٽي عورت جو جيڪو تصور، بابوءَ جي سيني تي ٻڪي پيني ڪٽڻ سبب معصوميت ڀريو لڳي ٿو اهو "عورت" لفظ وجهڻ سان ڀڙهيل ڪڙهيل عورت جو تصور ايندو ۽ ائين ڪرڻ سان هائيڪو ته، بحرحال مڪمل ٿي هوندو، ۾ منجهانس اِهو سادگيءَ ڀريو تصور ۽ تاثر ائين نڪري هليو ويندو. جيئن سرير مان ساهه نڪري هليو ويندو آهي.

جپاني هائيڪي جي هڪ دلچسپ ٽيڪنڪ جو نالو آهي "موڙ جي ٽيڪنڪ" هن ٽيڪنڪ مطابق واقعي کي ابتو ڪري بيان ڪيو ويندو آهي. ان طرح سان آخري سٽ تائين شعر جو مفهوم ظاهر نٿو ٿي، ۽ آخري سٽ تي اوچتو سڄي ڳالهه سمجهه ۾ اچيو وڃي. اهڙن هائيڪن ۾ آخري سٽ ئي دراصل هائيڪي جي پنج لائين هوندي آهي. مثال طور:

هڪڙي ڳوٺ وٽان،
ٽرين لنگهي تيزيء مان،
ٻارن هٿ ڏُوٽيان.

هي هائيڪو ائين به پرفيڪٽ آهي. پر هنڻ گهرجي ها:

ٻارن هٿ ڏُوٽيان،
ٽرين لنگهي تيزيء سان،
هڪڙي ڳوٺ وٽان.

هن هائيڪي جي Keyline آهي: ٻارن هٿ ڏوٽيان. ۽ ٻارن جي هٿ ڏوٽڻ واري اِها سٽ، هائيڪي جي پهرين سٽ هجڻ سان، ٻارن جي اِها معصوم حرڪت يڪدم سامهون اچي وڃي ها - ۽ نتيجي ۾ شايد باقي هائيڪي جو اِهو تاثر ايترو ڀرپور محسوس نه ٿئي ها. هائيڪي کي زور دار بنائڻ جي خيال سان، ابتي ٽيڪنڪ استعمال ڪرڻ ڪري، ان ۾ وڌيڪ تاثر پرڻ ۾ ، طارق بلڪل ڪامياب نظر اچي ٿو.

طارق ڪن هائيڪن ۾ سِلوموشن ٽيڪنڪ به واپرائي آهي. هن ٽيڪنڪ ۾ هائيڪي جو تاثر، ائين ڌيرج سان ذهن ۾ ڦهلجي ٿو، جئين ڍنڍ جي پاڻيء ۾ رنگ، دائرا دائرا ٿي پکڙجندو ڦهلجندو محسوس ٿيندو آهي.

اُونداهي گهٽي
چنڊ چڙهيو هوريان
ٿيندي وئي چِٽي

هن هائيڪي ۾ اوهان تصور جي کُليل دريء مان ڏٺو نه ته، ڪيڏي مزي مزي سان، مزي مزي سان چنڊ هوريان هوريان ڪڪرن مان نڪرندو، گهٽي جي مٿان اچي ٽِڪ ٻڌي بيهي، چوڌطرف روشنيون ئي روشنيون پکيڙڻ ٿو لڳي ...... ۽ اِهو سڀ ڪجهه ڪيڏو نه وڻندڙ ۽ خوبصورت محسوس ٿئي ٿو.
طارق جي هنن هائيڪن ۾ جيڪڏهن اوهان کي ڪا سونهن ڏسڻ لاء ۽ تصور ڪرڻ لاء ميسر ٿيني ٿي ته، اُن ۾ هڪ ته، طارق جي تخيل جو ڪرشمو ۽ ڪرتب آهي ۽ ٻيو سبب آهي سنڌي ٻوليء جي رنگارنگي جو، جنهن جي چاهه ۽ سهڪار سان هُن سنڌ جي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سونهن، ثقافت، موسمن ۽ انهن جي ڪيفيتن، پکين ۽ جانورن جي آوازن ۽ سهاڳ، ميرن جي ساوڪ، گلن جي هڳاءِ، ڪنوٽين جي اُهاءُ، ويندي گرميءَ جي گهٽ ۽ مچيءَ جي چاڙ چٽ تائين، ننڍي ڪان ننڍيون ڳالهيون به پنهنجن هائيڪن ۾ رجسٽر ڪري، انهن کي ابد توڻي محفوظ ڪري ڇڏيو آهي.

مون هنن نوٽس ۾ ڪٿي مٿي ڄاڻايو آهي، (هتي ٻيهر دهرائڻ لاءِ معافي جو طلبگار آهيان.) جاپاني هائيڪو نگارن، جنهن معطر ماحول ۽ جن منظرن جي هٻڪارن ۾ ساهه کڻن ٿا، انهن ئي هڳاون کي، ورائيو ڪٿي لفظن ۾ بيهڻ ڪيو ڇڏين، سنڌ جو شاعر ڪهڙين حالتن ۽ ڪهڙي ماحول ۾ ٻيو مشاهدو ماڻي!؟ جواب آهي، اڪيون پوسرائيندڙ ماحول ۾. آواز ڪهڙا ٻيو ڪنائي؟ ڪلاشن ڪوف جي دهشت ناڪ برسڻ جا. مانوزرس جي هيانوَ ڪنبائيندڙ نڪاون ۽ پيٽرول بمن جي ڌماڪن جا. ساهن ۾ ڇا ٻيو اندر موڪلي؟ شيلينگ جو دونهون يا پوءِ ٽائرن سڙڻ جي بوءِ .... ايم ڪيو ايم جي دهش گردي سبب، سنڌ جي شهرن جي گهٽين ۾ جيڪو هراس ۽ سنڌي ماڻهن جي ٻارن ۾ جيڪو خوف پکڙيل آهي، ۽ جيڪا ڪرفيو جي فضا هتي مستقل موجود آهي. ان جا به عڪس طارق به پنهنجن هائيڪن ۾ تاريخ لاءِ محفوظ ڪيا آهن.

رستا سڀ ويران
ڌماڪن جي سينڌ جان
ڪرفيو جي دوران

ٻالڪ خوف وچان
هيٺ ڏنو فوجي ڏانهن
ڪليل ڪڙڪي مان.

هنن هائيڪن ۾ ڏيکاريل ٻار جو خوف ۽ رستن جي ويراني ..... اڄ سنڌ جي هر ماڻهو جو خوف ۽ اندر جي ويراني آهي. سنڌ جو ڇا ٿيندو؟ ۽ سنڌ جي نئين نسل کي حالتون ڪهڙي ٻوهي ۾ وجهڻ واريون آهن؟ ۽ اهو هڪ اهڙو سوال آهي جنهن کي طارق ۽ مان، اوهان جي اکين اڳيان چوڌاري ڦهلائي ٿا ڇڏيون ...... جواب ڏيو ...... ۽ جواب ڏيو ...... جيڪڏهن ڏيئي سگهو!

تخيل جي اونداهين گهٽين مان ڪيئي، ڏينهن جي سوجهري ۾ آندل طارق جي هنن هائيڪن کي هڪ همعصر شاعر جي حيثيت ۾ ڏسڻ سان گڏوگڏ، ڪين رشڪ ۽ حسرت ڀري نگاهه سان، مان انين نماڻائي ڀري انداز ۾ به ڏسان ٿيو جنين:

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

نم تان نور پيڙي
چاھہ مان ڏنو پٽي
اُڏندڙ پوپٽ کي.

[۽ جو اڻ ڳاڻي کي ڏسي ۽ اڻ ڏٺي کي ڳائي اهوئي بهترين شاعر آهي. ـ شيخ اياز]

عزيز وطن واسيو!

هِن ڪتاب ڪان پوءِ طارق جو پنهنجي همعصر شاعرن ۾ "لمبر" ڪائون وجي بيهندو.

خبر ناهي مون کي.

ها! جِتي طارق جي هنن هائيڪن جو سفر اَنت کي پهچندو اتان کان پوءِ هڪ نئون ڏينهن روشن ٿيندو، ۽ اُهو ڏينهن اَجا بہ وڌيڪ روشن هوندو. هن سموري عالم لاءِ بہ ۽ طارق عالم لاءِ بہ

١٦ـ١١ـ١٩٨٩ع
ريڊيو پاڪستان حيدرآباد

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

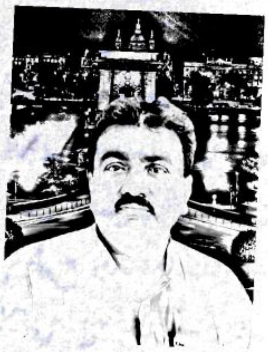

”۽ مان هائيڪو لکان ٿو“

تاريخ ١٥-١٢-١٩٨٨ع جي صبح جو جاڳي، وهنجي سهنجي تيار ٿي، گهر جو مهڙ دروازو اکري، سامهون اَجگر جيڏي سپر هائي - وي ڏانهن ڏسان ٿو. مون کي هائي - وي تان ايندڙ ويندڙ ٽريفڪ ”ڊي فوڪس“ نظر ٿي اچي. اوپر دور نهار ڪريان ٿو، ٻارنهن ميل پريان متانهين ٿي جڙيل هتان کان هميشه ڏنڌلو نظر ايندڙ حيدرآباد شهر جو لينڊاسڪيپ بلڪل دقُ ٿو لڳي. مان پهريان حيدرآباد شهر جي لينڊاسڪيپ تينهن پوءِ سپر هائي - وي تان گذرندڙ ٽريفڪ کي پهريان ڪاٻي پوءِ ساڄي اک کولي ڏسان ٿو ته ڳالهه پڌري ٿي پئي ٿي. منهنجي ساڄي اک نظر ايندڙ منظر اڻ چٽا ڏسڻ لڳي آهي. يقينن اڄ صبح کان اهو عمل شروع ٿيو آهي. پر مان پنهنجي هميشه واري روايتي لاپرواهي کي روا رکي، پنهنجي ساڄي اک سان اڻ چٽا عڪس ڏسندو، سنڌي ادبي بورڊ پهچي، مهراڻ آفيس ۾ اچي رسالي جا پروف ڏسڻ کي جُنبي ٿو وڃان. پروف ڏسندي مون کي سدائين پنهنجي امڙ جي جواني ياد ايندي آهي، جيڪا اسان جي ڳوٺ واري گهر آڳنڊ ۾ ٻانهون ڦلايل جهوني ٻير (جنهن جن سگهارن ٽارن مان هڪ تي منهنجي پاءُ قيس هڪ مضبوط ڪانيج به ٽاهيو هو) جي ڇانوَ هيٺان کٽ رکائي منهنجين ڇهن پيٽن مان ڪنهن نه ڪنهن کان وارن ۾ سيرون ڏيارائي سنهيون ڄيون ۽ جون ڪيرائيندي هئي. مان به ڪاڳرن جي مٿي ۾ قلم جي نب سان سيرون ڏيئي، مهربان ڪمپازيٽرس جون مضمونن، ڪهاڻين ۽ شاعري ۾ وڌل لفظن جون ڇڪون/ جون ڪيڻ لڳان ٿو. هونئن به هميشه مون کي پروفن ڏسڻ جو عمل بيحد ٿڪائيندڙ لڳيندو آهي، جيئن جون ڪيندڙ کي پنهنجو ڪم فضول، بيڪار ۽ ٿڪائيندڙ لڳندو هوندو. پر اڄ پروف ڏسندي منهنجن نيڻن ۾ لُڙڪ پرجي ٿا اچن. ۽ لڙڪن جي سبب سڀ لفظ پاڻ ۾ ملي، مس جا ڪارا چٽا ٺهي، ڪاڳرن تي پکڙجي وڃن ٿا. وقت گذرڻ سان گڏ منهنجي ساڄي اک کان جڙ منظر ناراض ٿي منهن موڙڻ ٿا لڳن. مان، ري چيڪپ لاءِ تاريخ ٢١ فيبروري تي لنڊن اُسهان ٿو.

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"هيٿرو ٽرمينل ٽيون" ساڳئي طويل خوبصورت گهٽي، مان ٻين سان ٽڪرين وڳون ملائي انفرميشن ڊيسڪ واري قطار ۾ بيهي پنهنجي واري اچڻ جو انتظار ڪريان ٿو. هوءَ خوبصورت انگريزياڻي مون کان اڳيان بيٺل کان ڪجهه دير پڇا ڳاڇا ڪرڻ کان پوءِ کيس ڪليرئينس ڏيئي، مون سان مخاطب ٿئي ٿي. مان کيس پنهنجي لنڊن اچڻ جا سبب ٻڌايان ٿو، هوءَ منهنجي پاسپورٽ کي چڱي طرح جانچڻ کان پوءِ پاسپورٽ تي "ايگزٽ" جو ٺپو هڻي ٿي. مان ڪائنس موڪلائي اڄ کان ست مهينا پهريان لتاڙيل ايئرپورٽ جي طويل ڪاريڊور جا ور وڪڙ، ڏاڪڻيون، ايسڪيليٽرس لهندو انڊر گرائونڊ ٽڪيٽ گهر مان ون ڊي ٽريول ڪارڊ خريد ڪري، ايسڪيليٽرس لهي ٽيوب اسٽيشن تي پهچي، تيار بيٺل "پڪيڊلي لائين" ۾ ڊوڙ پائي چڙهان ٿو. منهنجي سيٽ تي ويهڻ کان اڳ ئي ٽيوب جا اليڪٽرڪ ڊورس پريشر سان بند ٿين ٿا. ۽ ٽيوب پٽڙين تي ائين ٽرڪندي وڃڻ لڳي ٿي جيئن پارو هٿ تري تي بي چئني مان لاهوندي طرح ڊوڙ پريندو آهي. ٽيوب مختلف اسٽيشنن تان ٿيندي "ارلس ڪورٽ انڊرگرائونڊ اسٽيشن" تي اچي بيهي ٿي. ڊورس پريشرسان کلن ٿا، مان پنهنجو ٿيلهو ڪلهي ۾ لڙڪائي ٽيوب مان نڪري تيز وکون کڻندو لفٽ کي لنوائي ايسڪيليٽرس تي اچي بيهان ٿو. پليٽ فارم تي پهچي، ٽڪيٽ ڪليڪٽر کي ون ڊي ڪارڊ ڏيکاري اسٽيشن کان ٻاهر اچي پنهنجي ساڄي پاسي ڏسان ٿو. ساڳيو گلن وارو رنگين خوبصورت گُلَ گاڏي تي سجائي، خريد ڪرڻ وارن جو انتظار ڪري رهيو آهي. ڪنڌ وراڻي اسٽيشن جي مين گيٽ ڏانهن ڏسان ٿو، گيٽ کي ٽيڪ ڏنل ڪارل مارڪس جي چهري وارو ساڳيو شرابي فقير اوور ڪوٽ ۾ ويڙهيل، هٿ ۾ اڌ پريل "جاني واڪر" جي بوتل کي لوڏي جهومي رهيو آهي. سامهون روڊ تي "واڪ" جو سائو سگنل ٻري پوي ٿو. مان ٽڪرين وکون کڻي روڊ ڪراس ڪيان ٿو. ساڳيا فروٽ جا دڪان، ساڳي لانڊري، ساڳيو ڪشميري جو لحمل حلال لکيل سائين بورڊ وارو اسٽور، ساڳي گهٽي، ساڳي "مونا" (شيربن ڪورٽ اپارٽمينٽ جي اڪائونٽنٽ) ساڳيو شيربن ڪورٽ، ساڳيا ماڻهو، ساڳيو شيربن ڪورٽ ۾ رهندڙ، جسم وڪندڙ عرب ڇوڪرين جو ٽولو . ساڳي ڪرام ويل اسپتال، ساڳيو مان، ساڳيو منهنجو اٽالين فزيشن "فريسي". مان "فريسي" کي ٻين ڳالهين سان پنهنجي ساڄي اک جي باري ۾ ٻڌايان ٿو. هو ٻين ڳالهين سان گڏ اها ڳالهه به نوٽ ڪري ٿو ۽ پوءِ انٽرڪام تي پنهنجي سيڪريٽري "لزي" کي اٽالين لهجي واري انگريزي ۾ چئي ٿو: مس "لزي، پليز گيٽ دي اپائنمينٽ فار مسٽر ابڙو (ابڙو)، فرام اي. اين. ٽي اسپيشلسٽ.) مان ڪائنس موڪلائي "لزي" وٽ اچان ٿو. (لزي، ٽپيڪل انگريزي چهري واري تقريباً چاليهن سالن جي هڪ سهڻي عورت آهي) هوءَ ڊجيٽل ڊائيل تي نمبر ڊائيل ڪندي مون ڏانهن ڏسي،

انگلينڊ جي روايتي مرڪ سان مرڪي، سيين لاء سانڍي رکيل جملا بيحد ٻنهنجائپ مان ڳالهائي ٿي؛ "هيلو مسٽر انبرو (ابڙو) هائو آر يو؟ ڊوننگ ويل؟ هيو اي سيٽ پليز، آء ايم ٽرائينگ ٽو ڪانٽيڪٽ وڌ يوئر آئي اسپيشلسٽ." ۽ شايد ٻي طرف اکين واري ڊاڪٽر جي سيڪريٽري رسيور کڻي ٿي، لڙي ڪائنس مون لاء اپائنٽمينٽ وٺڻ لڳي ٿي ۽ ٽيبل تي کليل ڊائري تي ڏينهن ۽ ٽائيم نوٽ ڪري رسيور آف ڪري اپانمينٽ ڪارڊ تي اکين جي ڊاڪٽر جو نالو، پتو، تاريخ ۽ ٽائيم لکي ڪارڊ لفافي ۾ بند ڪري، لفافو مون ڏانهن وڌائي مرڪندي چئي ٿي: "اوڪي مسٽر انبرو (ابڙو) ٽومارو ايٽ اي - ايم، يوئر اپائنمينٽ وٽ مسٽر آر - ڊينل. اوڪي؟ ناٺو گو اينڊ انجواء يوئر ڊي بيا.ء" مان ڪرام ويل مان نڪري، فيبروري جي سرد هوائن ۾ پرٽن تائين "پي ڪئپ" لاهي، جيڪٽ جا ڪالر مٿي ڪٽي، ڳلي تائين زپ بند ڪري، جيڪيٽ جي کيسن ۾ هٿ وساري، لنڊن جي پرڪشش ڳلين ۽ حسين شاهراهن کي پنجهتر سيڪڙو چٽو ۽ پنجويهه سيڪڙو ڌنڌلو ڏسندو انجواء ڪرڻ لڳان ٿو. ٻئي ڏينهن صبح جو "ارلس ڪورٽ انڊر گرائونڊ" تان "پڪڊلي لائين" پڪڙي "گرين پارڪ انڊرگرائونڊ" تي لهي، سين سان ڳڏ تکو هلندو سوا سؤ فوٽ کن مٿي ويندڙ ايسڪيليٽرس جي ڏاڪي تي پير رکي، آڏو بيٺل ماڻهو کي پٺي ڏيئي هيٺ ڏسڻ لڳان ٿو. هيٺيون منظر هوريان هوريان هر لمحي پري ٿيندو ٿو وڃي. مون کي مٿي ويندڙ ايسڪيليٽرس تي بيهي هيٺ نهارڻ ۾ ڏاڍو مزو ايندو آهي. ساڳئي ريت هيٺ لهندڙ ايسڪيليٽرس تي بيهي مٿي نهارڻ ۾ به ساڳيو لطف ايندو اٿم. جتي مٿاهين جيئن پوء تيئن مٿي ٿيندي ويندي آهي، ۽ ماڻهو ايسڪيليٽرس تي چڙهڻ وک وک هيٺ پاتال ۾ لهندو ويندو آهي. مٿي ويندڙ ايسڪيليٽرس تي بيهي هيٺ نهاريندي ته ڪنهين پنهنجي ڪابي پاسي لهندڙ ماڻهن جي قطار کي ڏسندي مون کي انڊر گرائونڊ ڪوئن جي سرنگهه ٿي لڳي. ورن وڪڙن واري خوبصورت سُرنگهه، جنهن ۾ هر رنگ، هر نسل جو ڪوئو ڊوڙندي نظر اچي ٿو. منهنجو ڏاڪو تقريبن سوا منٽ کان پوء پليٽ فارم تي پهچي ٿو، مان پليٽ فارم تي وک رکڻ کان ڪجهه لمحا اڳ ۾ پنهنجي وک کي تيار رکان ٿو. جيئن ئي پليٽ فارم آڏو منهنجو ڏاڪو اچي ٿو، مان اسڪيٽ ڪري ٻين سان ڳڏ اسپيڊ سان هلندو "جوبلي لائين انڊرگرائونڊ" ڏانهن ويندڙ ايسڪيليٽرس ڏانهن جُوهه وجهان ٿو. تقريباً سؤ سوا سؤ فوٽ اوناهي ۾ لهندڙ ايسڪيلٽرس تي بيهي پاتال ۾ لهندي مٿي نهارڻ لڳان ٿو. هيٺ انڊرگرائونڊ جي ڪنهن ڪنڊ ۾ منگڻي وائلين تي ڪا ڊکدائڪ ڌن ڇيڙي ڇڏي آهي. منهنجو ڏاڪو جيئن جيئن "جوبلي لائين" جي پليٽ فارم ويجهو ٿئي ٿو، وائلين جا سُرَ چٽا ٿيندا وڃن ٿا. مان پليٽ فارم اچڻ تي ايسڪيليٽرس تان اسڪيٽ ڪري پليٽ فارم تي اچي، ڪنڊ ۾ ڏسان ٿو. انگريز مڱڻو انڊرگرائونڊ جي رنگين پٽ کي ٽيڪ ڏيئي، ڪاٻو پير فرش تي ڪمائي، ساڄو ٽيڪ ڏنل پٽ تي رکي، ڪاڏي هيٺان

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

وائلن ڦاسائي، اکيون پوري، ڳوڏن ونان ڦاني ويل جيئڻ کان بيپرواهه وائلين وڃائي رهيو آهي.

سنڊس بيرن وٽ رکيل چمڙي جي اونڌي بيل ٽوپلي ۾ جنهن ۾، ڪجهه سڪا اڳ ئي چمڪن پيا. اينڊڙ وينڊڙ مان ڪي ڪي واڌارو ڪندا وڃن ٿا. ٿورن بين سخي مردن ۾ مان به شامل ٿي جيڪٽ مان (ويهه پي) جو سڪو ڪڍي انگريز مڱڻي جي ٽوپلي ۾ وجهي، جوبلي پليٽ فارم تي اچي، ڪمپيوٽرائيزڊ سائين بورڊ ڏانهن ڏسان ٿو جتي اينڊڙ ٽيوب جي آخري اسٽيشن جو نالو ۽ هتي پهچڻ جو ٽائيم اُجهي ٻري رهيو آهي. فقط هڪ منٽ کان پوءِ ٽيوب پهچڻ واري آهي، سيڪنڊن جي ڊجٽ، منٽن کي ڪٽائڻ لڳي ٿي، منٽن کُٽڻ کان ڪجهه لمحا پهريان، ٽيوب اچڻ کان اڳ. اونداهي سرنگهه مان تڏي هوا جا هلڪا جهونا گهلي، ٽيوب اچڻ جي سرگوشي ڪن ٿا. ٽيوب اچڻ کان اڳ جڏهن به اونداهي سرنگهه مان تڏي هوا گهلڻ لڳندي آهي، ته مون کي ننڍي ڄمار ۾ پڙل لوڪ ڪهاڻين جي اُها سين ياد ايندي آهي. جڏهن ديو اچڻ کان اڳ طوفان ايندو هو، بادل گرجندا هئا، ۽ مينهن وسندو هو. ڏسندي ڏسندي سرنگهه جي اونداهي مان روشني جو ڪرٽو اڏامندو اچي پليٽ فارم تي بيهي ٿو. "جوبلي لائين" جي شفاف ٽيوب جا اليڪٽرڪ ڊور پريشر سان کلن ٿا. پليٽ فارم تي چڙ وچڙ عورتون، مرد، ٻار، ٻڍا هڪ قطار ٺاهي کليل دروازن مان واري سان ٽيوب ۾ سمائيجڻ لڳن ٿا. منهنجي اسٽيشن جي وچ ۾ فقط هڪ اسٽيشن آهي، تنهن ڪري مان ڪنهن سيٽ تي ويهڻ بدران ٽيوب جي ديوار کي ٽيڪ لڳائي سوچڻ لڳان ٿو:..... "اسان ۾ ۽ هنن ماڻهن ۾ فقط قطار جو فرق آهي. هي ماڻهو چڙ وچڙ هوندي به وقت اچڻ تي قطار ۾ ڪنهن ڏکي زنجير جيان ٻنجي وڃن ٿا، ۽ اسان وقت اچڻ تي چڙ وچڙ ٿي سڀ قطارون ٻيجي رکو ۽ رکو پنهنجي مفاد لاءِ جاکوڙ ڪرڻ ٿا لڳون. سڄي دنيا پل تباهه ٿي وڃي بس منهنجو گهر آباد هجي ۽ نتيجو ...... ؟ توهان به ڄاڻو ٿا مون کي به خبر آهي. بس اهائي هڪ معمولي ڳالهه آهي جيڪا هنن انگريزن کي اسان کان هر ڳالهه ۾ معتبر ۽ محترم بڻائي ٿي." ٽيوب اسپيڊ گهٽائي بيهي ٿي مان ننڍڙي ٻار جي نيٽن جهڙي بيداغ شيشي مان، روشن پليٽ فارم تي اسٽيشن جو نالو پڙهان ٿو، "بيڪر اسٽريٽ" ۽ در کولڻ وارو اليڪٽرڪ بٽڻ دٻائي پليٽ فارم تي اچي، تکو هلندو "وي آئوٽ" ڏانهن سوين فوٽ مٿي وينڊڙ اسڪيليٽرس تي بيهي ٻاهر اچي وڃان ٿو.

ٿر جي ٿريل چانڊوڪي رات جهڙو لنڊن. هلڪي هلڪي ٻرڪا ۾ سامهون روڊ ڏانهن ڏسان ٿو، جتي انگريز ڇوڪرين ۽ ڇوڪرن جهڙيون قدآور ۽ حسين "ليموزين" ۽ "رولس رائيز" ۽ هوائن جي رٿ تي اڏامندڙ "ٽربو" اسپورٽس ڪارون، اسان جي ملڪ ۾

جنهنجي نالي جا چڙا اسٽيڪر پنهنجين وائيڙين گاڏين تي چنبڙائي، اسان جا جوانڙا سمورو قانون، سمورا سگنل ٽوڙيو ٻلَ چرندا وتندا آهن. مان گاڏين تان نظرون هٽائي سردي ۾ تکو هلندو "مادام تسائو" جي فٽ پاٿ تان ٽپندو "هارلي اسٽريٽ" ڏانهن وڌان ٿو. جيڪٽ جي کيسي مان ڊاڪٽر جو اپائينمينٽ ڪارڊ ڪڍي سندس سُوٽ نمبر پڙهان ٿو. ڪارڊ واپس کيسي ۾ رکي برسات ۾ چپ چاپ پڄندڙ "هارلي اسٽريٽ" جي سوين سال قديم بلڊنگس جي دروازن تي اُپريل پتل جا نمبر پڙهندو وڌندو رهان ٿو. ١٥٢ هارلي اسٽريٽ، اهوئي منهنجو گهربل نمبر آهي. دروازو کولي ليفٽ ٽرن ڪري، وينل سيڪريٽري ڏانهن ڪارڊ وڌائي چوان ٿو: "آئي ايم مسٽر ائبرو (ابڙو) ٽو ڊي مائي ...... " وڌيڪ ڪجهه ڳالهايان، هوءَ چئي ٿي: "او، مسٽر ائبرو (ابڙو) مسٽر آر ڊينل از ويٽنگ فار يو آن سينڪنڊ فلور." ان کان اڳ جو هوءَ مون کي لفٽ جو رستو ڏيکارڻ هلي، مان سندس ٿينڪس ڪري لفٽ لاءِ نڪران ٿو. ته هوءَ چوي ٿي: "مسٽر ائبرو (ابڙو) ڊيو نو دي وي ؟" "يس آئي نو ويري ويل" ڪنڌ ورائي مرڪي چوان ٿو. ۽ هو جواب ۾ مرڪي چوي ٿي: "دئٽ از نائيس." لوهي ڄارين واري جهوني مگر بيحد مضبوط لفٽ ٻاهر وينل پنجويهن سالن جي نينگري، مون کي ڏسي بيهي، مرڪي چوي ٿي: "مي آئي هيلپ يو سر؟" مان چپ چاپ ڊاڪٽر جو اپائينميٽ ڪارڊ ڏانهنس وڌايان ٿو. هوءَ ڪارڊ هڪ نظر ڏسي واپس ڪري مرڪي چوي ٿي: "ڪم ان سر." ۽ لفٽ جا لوهي شيخن جا در کولي ٿي چڙهي. اسان سيڪنڊ فلور تي پهچون ٿا. لفٽ بيهڻ شرط هلڪي گهنٽي وڄائي ٿي. ڇوڪري در کولي ٿي، منهنجي نڪرڻ شرط ئي تقريباً پنجيتاليهه سال جو ڳوري جسم وارو ڊاڪٽر هٿ وڌائي چوي ٿو: "هلو مسٽر ائبرو (ابڙو) آئي ايم ڊاڪٽر آر ڊينل." ۽ مون کي اندر هلڻ لاءِ اشارو ڪري، اڳتي وڌي ڪمري جو در کولي ٿو چڙهي. اسان اندر اچي ڪرسين تي ويهي رهون ٿا. هو مون کان تقريبن پندرهن ويهه منٽ، منهنجي ساڄي اک جي باري ۾ انفرميشن وٺندو رهي ٿو. پوءِ ڪاٺ جي سهڻي پيتي مان هڪڙي بنان شيشن واري لوهي مگر نفيس عينڪ ڪڍي، مون کي پارائي تنهن جي خالي فريمن ۾ مختلف نمبر جا شيشا وجهي، ٻتيون اجهائي ڀريان هڪ اک، پوءِ ٻي اک بند ڪرائي، ڀريان پٽ ۾ لڳل آئيني ۾ نظر ايندڙ "الفا بيٽ" پڙهائڻ لڳي ٿو. ۽ مان هر شيشي بدلجڻ کان پوءِ ٻه ساڳئي ريت ساڄي اک سان اکر اڻ چٽا ئي ڏسندو رهان ٿو. ڊاڪٽر بلب آن ڪري، مون کي عينڪ لاهڻ لاءِ چوي ٿو، ۽ منهنجي اکين ۾ ڪجهه ڊراپس وجهي، ڪي لمحا اکيون پورڻ جي تاڪيد ڪري ٿو. پوءِ ڪنڊ ۾ رکيل هڪ دوربين جهڙي مشين جي هڪ طرف پاڻ ويهي، ٻي طرف مون کي ويهاري، منهنجي ڪاڏي کي هڪ بيضوي ڪانچي تي ڦٻائي رکڻ لاءِ چئي ٿو. ۽ دوربين جي شيشن تي هڪ طرف پاڻ اکيون رکي ٻئي طرف

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

دوربين جي شيشن سان منهنجن نيڻن کي ٽارگيٽ بڻائي، ڪو ننڍڙو بلب ٻاري ٿو ڇڏي. جنهنجا شعاع منهنجن ڪليل نيڻن ۾ روشني جا ٽورا اڏائڻ لڳن ٿا، مان ٻنا چنهن جي روشني ۾ تڪيندو رهان ٿو. هو خبر ناهي منهنجن نيڻن ۾ ڪجهه ڳهڙيون جا ٿو ڳوليندو رهي. پوءِ ڍگهو ساهه ڪڍي دوربين تان نگاهه هٽائي، چئي ٿو: "مسٽر انبرو (ابڙو) آر يو ٽيڪنگ ڪارٽيزون، ....؟"

"يس ، ايوري ڊي. مان جواب ڏيان ٿو.

هو هلڪو مرڪي چئي ٿو: "انهن گورين جا ڪيترائي سائيڊ افيڪٽ آهن. انهن مان هڪ اهو به آهي. تنهنجي ساڄي اک ۾ "ڪارٽيزون" جي ڪري "ڪيٽرڪٽ" ٿي پيو آهي، پر اهو اڃا شروعاتي مرحلي ۾ آهي. ها اڳتي هلي اهو يقيناً وڌندو ۽ تنهنجي کاٻي اک ۾ به "ڪيٽرڪٽ" ٿيڻ جا پڪا انديشا آهن. ايندڙ ٻن ٽن سالن جي اندر جيڪڏهن "ڪارٽيزون" بند نه ڪيون ويون، ته تون سواءِ انچ ڏيڍ جي مفاصلي جي پيو ڪجهه به چٽو ڏسي نه سگهندين. هيڏو سارو روشن سورج به توکي ڏيئي جهڙو نظر ايندو. .. اها ڪا خطرناڪ ڳالهه ناهي. ان جو علاج بلڪل ممڪن آهي، ٻن ٽن سالن جي اندر جيڪڏهن اهڙي نوبت آئي، ته اسان تنهنجون اهي ماٽڪيون ڪڍي ان جي جاءِ تي نيون ماٽڪيون/لينسس فٽ ڪنداسين. پر في الحال آپريشن جي ضرورت ناهي. مان شام جو تنهنجي فزيشن ۽ سرجن سان ڳالهائيندس، ته هو تنهنجي "ڪارٽيزون" گورين جو ڊوز جيترو ٿي سگهي گهٽائي ڇڏين، ان سان تنهنجين اکين تي سٺا اثر پوندا، ۽ "ڪيٽرڪٽ" رڪجي به سگهي ٿو." سندس ڳالهه ٻڌي جڳ مڳ روشن ڪمرو هڪ لحضي لاءِ ڪنهن ڳهري گگهه غفا مثال محسوس ٿئي ٿو، جتي ڪو به سڏ ڪو به پڙاڏو نه آهي. ها فقط هڪ لحضي لاءِ، پي گهڙيءَ مان پنهنجن حواسن کي ميڙي، پنهنجي اُجهامي ويل مُک تي مرڪ جي زيرو جي بلب جو ٻٽڻ آن ڪري ڇڏيان ٿو. ڊاڪٽر منهنجي ٽيبل تي رکيل هٿ مٿان پيار مان ٿڦڪي هڻي ٿو، ۽ ٻين ڪڍي سٽر پائونڊن جو بل ڪٽي منهنجي آڏو رکي ڇڏي ٿو. مان پرس مان سؤ پائونڊ ڪڍي ڏانهنس وڌائي ڇڏيان ٿو. هو ڏهن پائونڊن جا ٽي نوٽ مون کي واپس ڪري چئي ٿو: "اوڪي مسٽر انبرو هيو اي نائيس ڊي ٻيا"، مان ڊاڪٽر کي الوداع ڪري لفٽ جو ڪال بيل وڄايان ٿو. ڪجهه ساعتن کان پوءِ لفٽ جو لوهي پڃرو نينگريءَ سميت مون آڏو اچي بيهي ٿو. در کلن ٿا، در بند ٿين ٿا. لفٽ لهي ٿي.

مان گرائونڊ فلور تي پهچي ٻاهر نڪران ٿو، ۽ روڊ تي اچڻ کان اڳ جيڪٽ جي زپ مڪمل بند ڪري، مفلر کي ڇڳي ريٽ ڳلي ۾ ويڙهي، جيڪٽ جا ڪالر مٿي ڪڍي،

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

"ٻي ڪيپ" کي پرڻ تائين لاهي روڊ تي اچي، "هارلي اسٽريٽ" جي سانت ۾ ٻڌل قديم عمارتن کي اڌ روشن اڌ ڏنڌيل نيڻن سان سنهين ٻوڏن ۾ پچندي ڏسندو، جيڪٽ جي کيسن ۾ هٿ وجهي سيٽيون وڄائي هلڻ لڳان ٿو. منهنجا پير بي مقصد روڊ رستا ڳليون لتاڙي، پاڻ مرادو "ريجنٽ پارڪ" پهچي وڃن ٿا. سامهون وسيع سائو "ريجنٽ پارڪ"، مون کي آڌر ڀاءُ ڪرڻ لاءِ سائي مرڪ مرڪي رهيو آهي. مان هوريان هوريان چيڙ جي وڻ تي ٿاهيل، سهڻن بيچرن جي پر پاسي ۾ ڦٽل رنگ برنگي گلن جا عڪس، پنهنجن اجهامندڙ نيڻن ۾ ميڙي اڳتي وڌندو رهان. نيٽ مٿي ڪري اونچن وڻن جي ٽارين کي ڏسان ٿو. آسمان ۾ لهرائيندڙ گهاٽن ڪڪرن جي فصل کي ڏسان ٿو. اڌ ڪڙيل مکڙين تي رنگين پوپٽن کي ڦيريون پائيندي ڏسان ٿو، وڻن جي ٽارين تي ويٺل نوريٽڙن کي ڏسان ٿو. مون کي اهو سڀ وڏيڪ حسين، وڏيڪ پيارو لڳي ٿو. گهمندي گهمندي "پڪڊلي سرڪس" وڃان ٿو. "ڪيوپڊ" جي ڦوهاري چوڌس ويٺل جوانڙين ۽ جوانڙن کي ڦوهاري مان نڪتل سنهين ٻوندن ۾ پڄندي، سگريٽ جا ڪش هڻندي ڏسان ٿو. مان "ٽرفلگر اسڪوائر" تي پارن، پڊن، چوڪرين کي ڪبوترن سان ڪيڏندي ڏسان ٿو. ۽ سامهون "نيشنل آرٽ گيلري" ۾ هميشه جيان وڃي، ڪلاڪن جا ڪلاڪ مائيڪل اينجلو، وان ڳاگ، پڪاسو، ڊولي جي پينٽنگز جي رنگن ۽ لڪيرن جي رڌم ۾ پاڻ کي وڃائي ڇڏيان ٿو. "ڪو وينٽ گارڊن" وڃان ٿو، ۽ مختلف ملڪن مان آيل قومن ۽ ذاتن جي ماڻهن کي پنهنجيءَ پنهنجيءَ ۾ مست ڏسان ٿو. "ويسٽ منسٽر برج" اچان ٿو، "ٽيمس" کي ڏسان ٿو. "بگ بين" جا گهنڊ ٻڌان ٿو. پريان "سائوٿ بينڪ" کان ڪجهه پرتي "واٽرلو برج" تان برٽش ٽرين کي ويندي ڏسان ٿو. مان "هائيڊ پارڪ" ۾ "سرپنٽائين" ڍنڍ ڪناري آرام ڪرسين تي ويهي، ڪڏهن ڍنڍ ۾ ترندڙ بدڪن کي ڏسان ٿو، ته ڪڏهن پنهنجي پنهي پاسي، نه ڪڏندڙ ڪرسين جي قطارن تي ويٺل چهرا چهرا چنڊ پسان ٿو. گهمندي گهمندي "ٽيمس ڪناري" سوين سال جهوني يادگار "ڪلوپيٽرا نيڊل" پهچان ٿو. ۽ اتان بيهي "ٽيمس" جي ٻئي ڪناري جڙيل آرنسٽن جي ننڍڙي علائقي، "سائوٿ بينڪ" جي عمارتن کي جهڙالي ۾ گهوريان ٿو. "ٽاور برج"، "بڪنگهم پيلس"، "ڪيو گارڊن" ڏينهن ۾ ڪيئي ڀيرا ويندو رهان ٿو. ۽ رنگين دلربا لنڊن جا عڪس، پنهنجن اجهامندڙ ماڻڪين مان سدائين لاءِ ذهن جي وڊيو تي ٽيپ ڪري، سنڌ موٽي ٿو اچان. پوءِ سنڌ جا واهڻ، وستيون، ڍنڍون ڍورا، وڻ ٽڻ، ٻار جوانڙا، گل ۽ ٻوٽا، ٻکي ٻڪڻ، صبح ۽ شام، سنڌو ڪنارا، شام جو هڪ هڪ ٿي آسمان ۾ ڦٽي پيل تارا ڪجهه روشن ڪجهه ڌنڌلا ڏسان ٿو. ۽ هڪ شام گهر موٽي ٻهريون هائيڪو لکان ٿو پوءِ پيو، ٽيون، چوٿون....... ۽ منهنجي وجود تي هائيڪن جو وڏ ڦڙو وسڻ لڳي ٿو. هائيڪا منهنجين آڱرين مان، منهنجن نيڻن مان، منهنجي وجود مان

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مورن اوچا ڳاٽ/٢٦

جهنگلي گلن جيان ڦٽي پون ٿا.

منهنجا محترم ۽ بيحد پيارا دوستو، ان ڪان اڳ جو منهنجن نيڻن ۽ ڪائنات جي وچ پر "ڪيٽرڪٽ" جو "آئرن ڪرٽين" اچي، مون لاءِ سڀ ڪجهه الوپ ڪري ڇڏي، مان هي هائيڪن جي ننڍڙي سوکڙي، توهان کي بيحد سک ۽ پيار مان آڇيان ٿو.

طارق عالم

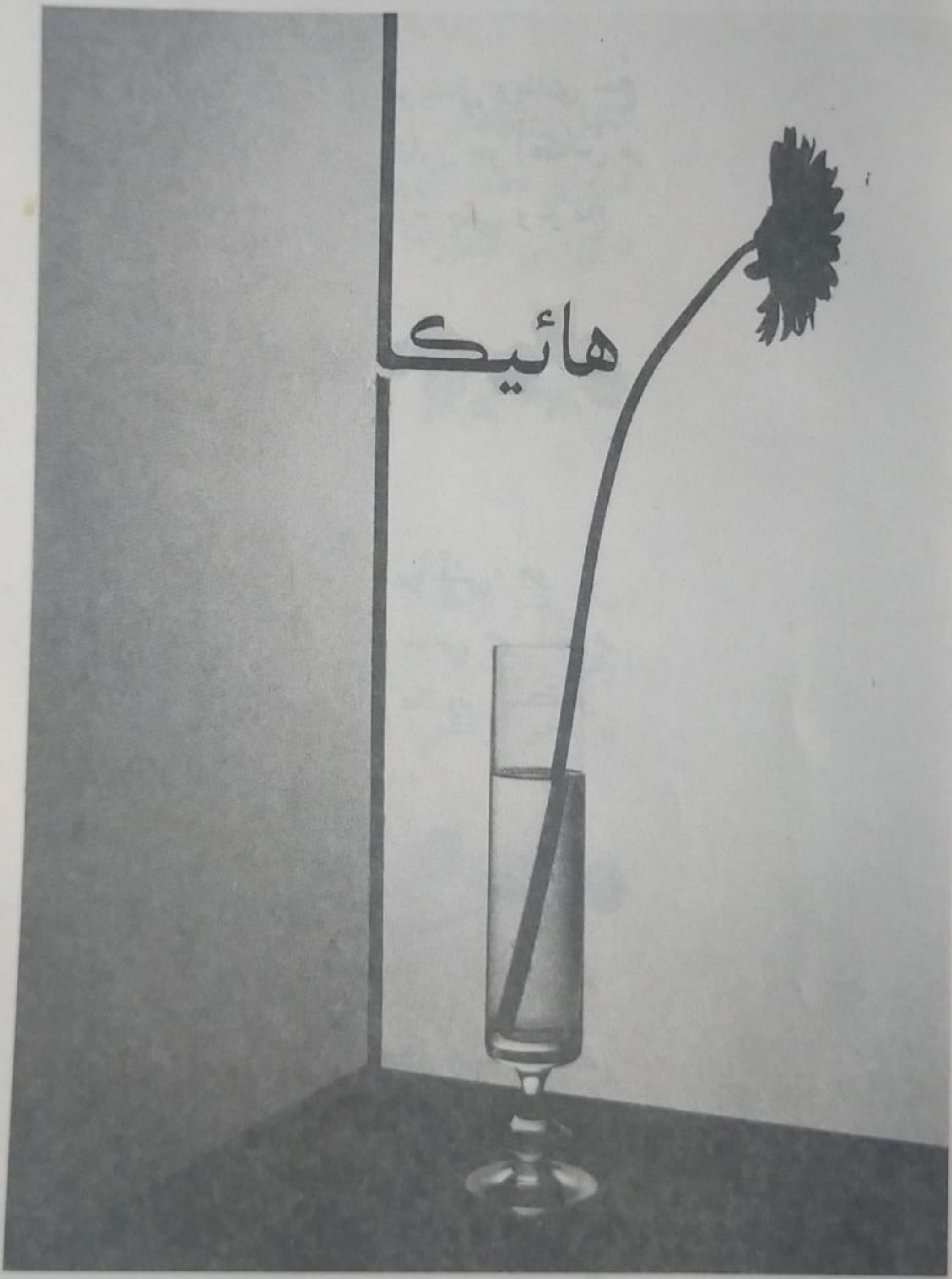

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ويندي ويندي سِڄُ
تارن جو آڪاس ۾
ٻِڄُ ڇٽي ويو نڄُ

پره ڦٽيءَ جو
پٽائي جي آڳر ۾
ڪبوتر ڳُٽڪيو

ڪارونيار ڪڪر
اوندھ ـ چمڪيو وڄ ۾
هڪڙو تنها گهر

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪُليل روشندان
ميز تي ڪوتا اڻ پوري
دريءَ تي گلدان

پکي ڏنو پڙڪو
رهيو روشندانَ تي
پُرن جو ڪڙڪو

اونداهين گهٽي
چنڊ چڙهيو هوريان
ٽيندي وئي ڇٽي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سانوري مُکَ ۾
ٻہ نيڻَ جرکن ٿا
ٽانڊا جين رَکَ ۾

ڏاڙهو گُلَ هُئا
پوپٽ جي پرن سان
ڇوريءَ ڳِلَ اُگهيا

پاڻي پيريل گلاسُ
جهرمر ڪرڻا جنهن ۾
چمڪي منهن اُماس

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ياري پٿر پَرِ
چَشمو سارو ڪِرڻا
ماٽِ هيو ڏيڏر

پيار جو اَنتُ نہ پَار
وهنجاريو گلن کي
برڪا جي ڦُهار

ٻَارُ ستلُ هو
پر مِ جاڳيس پي
ننڊڙو رانديڪو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سرڪش آبشار
ڪريو پئي آڪاش تان
دونهو دونهو ڏار

ڳهاٽو هو جهنگل
گهوڙي پُڄ لوڏيو پي
چهڪي پي بُلبلُ

سنڌوءَ ڪنارو
ٻيڙيون، ٻارَ، مُهاڻيون
ٽمڪيو پي تارو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ماڙهو ٽڪل هو
روڊ سمورو خالي هو
پويون پهر هو

ڌرتتي ٻه (هُو)
انب جي ٽارين ۾
ڪوئل جي ڪُوڪُو

ٻار جي روئڻ تي
ماءُ ننڊ مان جاڳي
رات جي هڪ وڳي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

بتيلي اَڙَ
ڪنگ وتو پئي تڙڪو
واھ جي ڪَڙَ

تکو مينھنُ وسي
ٻارَ نچن پڌر تي
چپرُ سانتِ ٿمي

ڏانڊي وڻَ تاري
گلن وچ ياسي تي
سُندر ڪا ناري

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

دريءَ مان درشن
لئمپ جي ڏنڏلي روشني
عورتَ اَڌ روشن

پوڙهيءَ چاندي وار
سورج سامهون کوليا
ڪريو آبشار

گُهلي پورب واءُ
ٻالڪ پهرين وک تي
ڪيڏو مرڪي ماءُ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

آڙين جي اُڏام
نيري اَمبرَ تي چَڏي
ڪري گهري شام

وينگس نويل ڪنڊُ
پٽَ تي ڪريل لفافو
ڳل تي ڳوڙهن بندُ

ڳاڙهسري شام
مٿل گهوڙي جي مٿان
ڳُجهن جا هشام

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هُنَ بي ناڻ پَکي
ڪنول ڪوٽينءَ تي
چا ڳوليو جُهڪي

پردو هو اڇو
جنهن تي جهوميو پي
تنها هڪ پاڇو

قلعو هڪُ پڙيانگ
شاهي دروازي لاوارث
برج تي ويٺل ڪانگ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڳجهه اڏي وڻ تان
سجُ ويو پي ڏسڪندو
قبرستان پٽيان

نندڙو چيهو
سَرَ تان چا سوچي
اُمالَڪ اُڏيو

جهوٽي ڏنس چمي
لاٽَ شرم کان اوندهه جي
چادر تاڻي سمهي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڏکي چري جھنگ
پٽيءَ مٿان جنھنجي
ويٺو آ ڪنگ

چاندي ڇِلُرَ پٽِ
پلو ڇليو پيي مهاڻيءَ
روشن ڏيئي وتِ

قلعو، جهريل ٽُلَ
ٽُلن جي پاڙن ۾ جهومن
ڳاڙها پيلا گُلَ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڏيئو پئي ٽمڪيو
ساري قبرستان ۾ هيڪل
ڪتبو پي چَمڪيو

ڳدري ڦاڪَ ڪٽيل
جنهن تي ويٺل چيلاٽو
ٻالڪ نيڻ ڪُتَلَ

تنهنجون سارون
سانجهي جو آڪاس ۾
ڪونجن قطارون

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٽُڪَرَ پيچي پوري
وڻ تي ويٺل جهرڪين کي
سڏيو پنهنجي پوڙهي

چنگهي پٽَ چڙهيو
ٻارن ٻڪرين سان ستيل
ويچارو ڇڪڙو

اڏامي ڳئو ڏول
واٽ ڪنارن تان
گم ٿيا جهنگلي قول

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

نانگُ ڪنيل ڪرُ
مرلي تي مدهوش جوڳي
گيڙو پٽڪي ورُ

مينهنُ جو وسيو
ٽينَ جي ڇتِ متان
جلترنگ وڳو

جهور هُيو پوڙهو
ايندڙ ويندڙ کي چئي
منهنجي ڳالهه ٻڌو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

لڙڪ هاري لَپ
زرد ٽشوءِ جي مٿان
ڇڏي وئي ڇَپ

ٽيڙن جي ٽِم ٽِم
سرد هوائن ۾ بيٺل
تنها وڻ گُم سُم

ڳل تي ترُ ڪارو
سانجهه سمي آڪاس ۾
ٽمڪي پيو تارو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

يتِ تان ماڪوڙِي
رستو ڳولي ٿي
چوڌاري ڊوڙِي

گرمي، گُهٽَ، قهر
مينهنَ پوڻَ کان اڳُ
ماڪوڙين کي پَرَ

هوا نچي پئي
سرينهن سُڪل ٽارَ تي
جهنجهٽين وڪِي پئي

رستا سڀ ويران
ڍاڳڻ جي سينڊ جان
ڪرفيو جي دوران

اولهه ڳاڙهو لال
جنهن تي جَهرڪي تنها
پِيلِي سورجَ ڍالَ

قلعي نيسر مان
پپرَ جو وڻ نسريل هو
سنهڙين تارين سان

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

امبرَ تان آيو
ڪيڏا ڪوهہ ڪري
ڪِرڻو سورجَ جو

ڏاڍا مينهن وسيا
صبح سڪل تارين تي
قطره روشن ها

ٻالڪ خوف وچان
هيٺ نهاريو ڪڙڪي مان
بيٺلَ فوجي ڏانهن

روڊ ڪناري وڻ
گاڏين جا هارون هڻا
سامهون رِڍُن ڌڻ

مينهنُ پيو هِيلَ
چنڊ چڙهيو آڪاسِ
جرڪي وڻ تي ڊيلَ

ڍنڍَ ڪناري اُسريلُ
ٽڊڙن جهوٽن تي پائي
جهومي جهاتي ڳُلُ

چنڊُ ٻي چمڪيو
ڪائنس ٿورو لهوارو
تارو ٻي ٽمڪيو

چوهاري ٽِي مَڪِ
پوڙهيِ پٽُ ڦسائيِ ويٺي
چُلهہ اُجهاميل رَکَ

گوري گجرا، گجُ
گهگهيري جي گجَ ۾
ڪيئي سونا سجَ

ٻارُ روئي تو
ڪاوڙ ۾ اڇلايل جوڪر
کلي تو ڪيڏو

خالي آڳرَ ۾
پٽَ تي پيلو پنُ
سانت ياڪر ۾

آلا تي ويا پٽَ
آلي آڳر تي پيل
ٽيڏي سيڏي ڪَٽَ

دريَ ڪان ٻاهر
هر هر پئي چنهب سان
ٻَرَ سويا ڪِہر

وئي پي وينگس
تارين مان جو گُلَ ڇٽيا
رَنگَ سمورو گس

اُرهہ تُجُ ڀنل
عورتَ گهري ننڊَ ۾
پر ۾ ٻارُ سُتل

نمُ تان نوريئڙي
چاهَه مان ڏنو ٻي
اُڏندڙ پوپٽَ کي

ڳايو ٻي راڳي
هُو پيو گهري ننڊ
خواب پيس جاڳي

ساري رات رُنَلَ
صُبحَ لڳاسي نِيڻَ
مَاکَ مِ گُلَ پِنَلَ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٻوٽو گوتم جو
ٻوڙهي ٻڙ هيٺان
ڏک تي مرڪي ٻيو

ڪيڏي واءُ هئي
لهرن جي ٻانهن تي
اونڌي ناءُ هئي

سانجهه لڙئيءَ جو
وِيندڙ ٻاڇي تي
وڻ نه وائڙو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سورجُ اُلهي ويو
پوپٽ پويان نينگرو
ٻُلجي ويو رستو

دريءَ مان آئي
سورجَ رنگَ ڀنيوري
چوڏس ياد سهائي

دري ۾ هو بيٺو
جهوٽي آندسُ پيلو پنُ
"ڀُرسو" موسمَ جو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

تارن جو ميلو
ڏڻ ڳان وچڙيل پٽ تي
ٻيڪي تو ڇيلو

جهِرڪي ڪينَء اُڏري
ٻار شرارت مان جو
پَرَ ڇڏيس ڪتري

رات هئي سنسان
چانڊوڪي ۾ روشن هو
مسجد جو دالان

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

قدرت جو منڊُ
لهر لهر تلوار
ڀاڱا ڀاڱا چنڊُ

پيرن جا چا پا
رهيا ڪچي واٽَ تي
ماڻهو گهر پيڙا

هڪڙي ڳوٺَ وٽان
ٽرين لنگهي تيزي مان
ٻارن هَٿَ ڏوٽيان

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هلڪو هلڪو هُلُ
ڊائننگ هالَ جي ڪُنڊَ
خالي هِڪَ ٽيبُل

سمنڊ ڪناري پام
اجري عورت ۽ ڪتو
سرءَ سانوري شام

پيچندي ڊڳڙي
ٻارَ ڏني آڪاسَ ۾
ڪاٽا تيل لغڙي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

راڊ ٻري پئي
اڪيوريم جي ڪنڊ ۾
مڇي تري پئي

پکي لنويو لاتِ
ٻارَ ڏني جو هونگڙي
اچي ويس ماتِ

ککري جي ڪنارَ
لهندڙ سورجَ ڇهري ٿي
وجهي ڇڏيا ڏارَ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مکڻ، ڇري، پليٽ
ناشتي جي ميز تي
انڊا آمليٽ

هلي 'و يئي بجلي
روشنين جي شهر کي
اوندھ ڳهي وئي

مئلُ هو ماڙهون
ٻر ۾ جنهنجي ٻارڙي
ڪاڏو پي ڏاڙهون

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

لَهرُن گُلَ ڇٽيا
ٻيرُ ٻاجهہ منجهان هو
جهڪيلُ واهہ مٿان

ٻنڏڻ ٻڏل ٻار
ننڊ ۾ مرڪي پيو
ڪيس خبر نہ چارَ

ٽرانڪي ٻني بدڪ
هلِ اڏاٽين ٽارَ تان
ٻرن جا ڇهبڪ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٻابو ھنني سيڻي
مائي ٻوڙي ٻارُ ڪنيو
رھجي ويس ٻيڻي

ٻوڙھو سڄو ڳگھر
نيڻن ۾ سومھٽي ٻاچا
ٻويان ڦھليل تر

ڇمر ٻيس ڇٽي
ڏسندي الہر اوچتو
ڪينپن بند ڪٽي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٻارن رلي ملي
راند رهي ٻي پاڻ ۾
ٻوڙهو ۽ ٻلي

ڪارنس: پاڻي ٿانُ
ٻہ ڪبوتر ٽهن پِر
مٿان ليمي ڇانُ

”ٽين ٽين ٺُت“
ٽينهڙ ٻي ٻچا ڳوليا
”ٽوٻي هٿي ڦُٽَ“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪنواريءَ بند اکيون
بند اکين ۾ خواب
ڀاڙيءَ هيٺ مڇيون

ٻارَ رنگَ پريا
پيلي ڀاڙيءَ جي مٿان
نيرا هنج ترِيا

ڪَچيءَ پٽ مٿان
جَمڪَ ورني نينگريءَ
تِرڪيا ٻني چيٽا

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

شام سمي
پنڇي گم ٿيو
نيپ نيري ۾

وَڇايون تاڙيون
ٻارن مهاڻن جي
اُڏاَميون آڙيون

بوندَ ٻوڙَ ڪان اڳُ
گهر آڳُر مان ڪيچليون
نڪري آيون ڏڳ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڳيرو ٻي ڳوڳهو
ٽنهن جي ريسَ تي اوچتو
ڪُتو ٻه ڀونڪيو

ٻالڪ ڦُيو ڏنگ
ٻاڻ ڇڏائي اُڏيو ڀوڻٽ
رهيو ڇهٽيءَ رنگ

ٻلٻن قطارون
ٻل تي اونڌي ٽرڪ
بيٺل ڪجهه ڪارون

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڳهري تيندڙ شام
لُڏي پئي ديوار تي
چنبيليءَ جي لام

سمنڊ ڪناري تي
لهرن ڏي ويو ڏوڪيندو
پُنتي پير چڙهي

پوڙهو جاڳي پيو
ناسَ هٽي ننهنءَ ڪان پڇي
عطر ڪنهن مَکيو؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪانون ورتو ٽئو
بجلي تار تي ويٺي
مينھَن وسڻ ڪانپو

بلب روشن ھو
پتنگ اڏريو تنھن مٿان
ڪِرڙي جو حملو

گونگي ھٿَ لوڏيا
ڪيڏا اچ ھوا ۾
سرجيا ھائيڪا

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪناري تي گاهُ
جهومي لَهرُن ڏَنڊ ۾
ڪنول بي پرواهه

ظالم واچوڙو
نينگرِ ڪي گهيري
پَڇي ويسَ چوڙو

چِڙيو مَڏر رَباب
نچِٽي سَنڌُ ائين ڦٽڪن
جيئن مَڇي بي آب

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

امبر تارن ۾
ڏيئا جليا ڳوٺ جا
ڪَچن جارن ۾

ڳَجري هٿ ڪڙي
سورنهنَ سالين نينگري
پائي پي ٽِڙي

اُوچي پِٽَ متان
اَڪُ جهنجهيلُ قلڙيون
سج لهي پويان

مُنهنُ هنيل موتي
ماڻهوءَ ڳجهري سوچَ
وڪريل چوڏس ٻن

ڪوٺين جا چمڪاٽ
ڪارونجهر جي ڪورَ تي
مورن اوچا ڳاٽ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

لنڊن جا هائيڪا

رنگن جو ردم
پڪاسو جي پينٽنگ آڏو
ماڻهو بيٺلَ گم

جهوميا هي ٽيولپ
ناريءَ نيڻ سُجيل
ڇپَ پڪوڙيل ڇپ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڀڪاڊلي سرڪس
ڪيوپڊ جي ڦوهاري هيٺان
ڪش هنيو وينگس

سنهون مينهن وسيو
ٿيمس جي ڪناري جوڙو
ڀڪن منجهه ڀُسيو

"سرپنٽائين ڍنڍَ"
ڍنڍَ ڪناري ڪرسيون
جن تي ڇهرا چنڊ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

بڪنگھم پيلس
چونڪ اندر مجسما
جھڙا هرڪيولس

"اسڪوئر ٽرفالگر"
پوڙهيون، ٻار، جوانڙيون
ڳُلهن ڪبوتر

"ڪوينٽ گارڊن"
هرڪو پنهنجي موج ۾
ڇا هندو ڇا جارڊن

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

”قلو پيٽرا نيبدل“
سامهون ”سائوٿ“ بينڪ
وچ ۾ ٽيمس جل

اُجهي پرن بلب
نچڻي اُره هوا ۾
(سوهو) نائيٽ ڪلب

”ڪِنگس هيڊ پَبُ“
ٺهڪ، موسيقي، دونهو
سرورن ۾ سَڀُ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

لنڊن انڊر گرائونڊ
ايسڪيليٽرس جي اچ وڃ
ٿهليل وائيلن ساؤنڊ

سامهون آ بگ بين
واٽرلو جي برج تان
ڳُذري برٽش ٽرين

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اسڪين: گل بهار باغائي

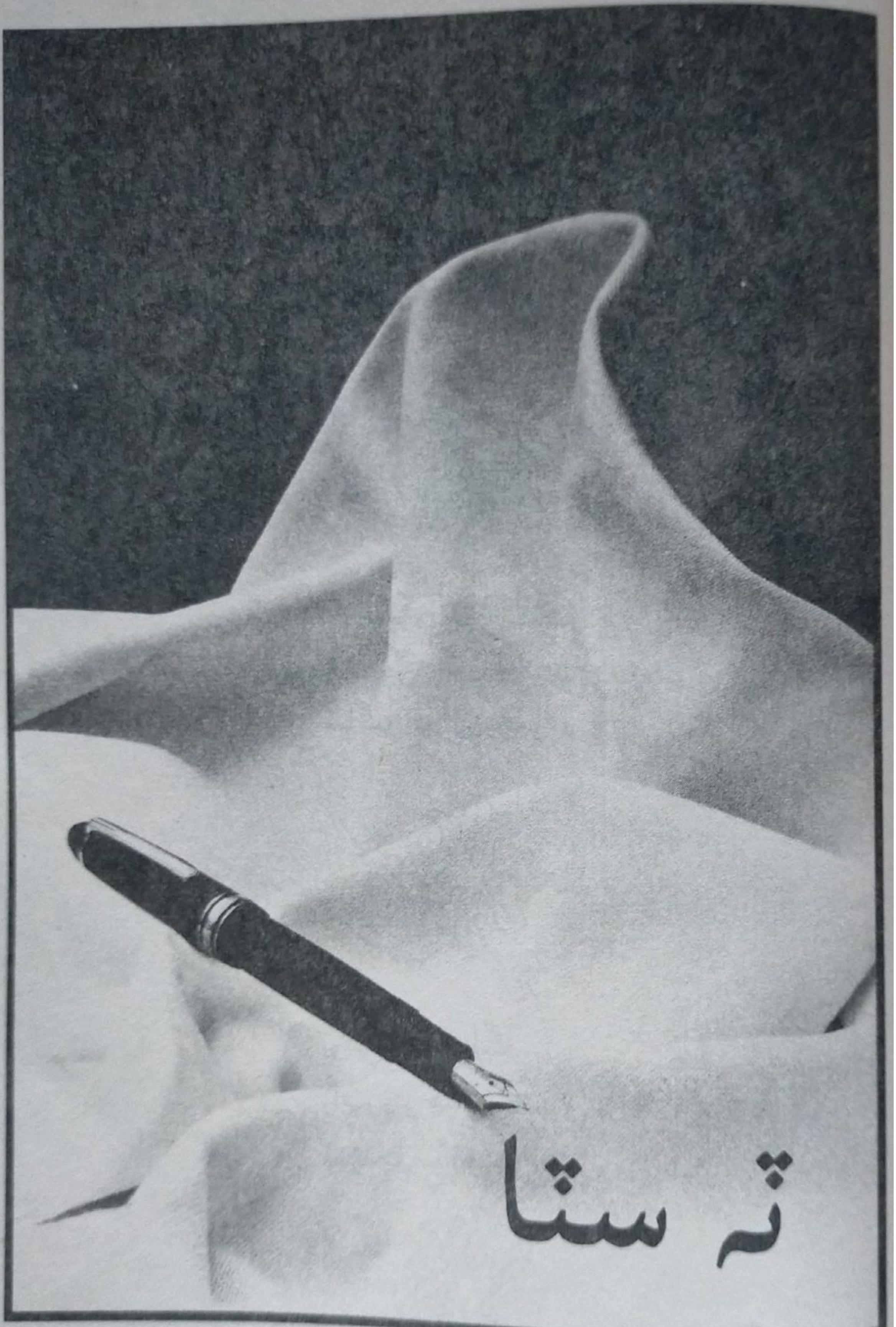

هوندينءَ اوسيتائين
جلندي رهندي سيني ۾
مشعل جيستائين

"مون کي چاهين تو؟"
هر چميءَ ڪان پوءِ بہ ڇوريءَ
ساڳيو سوال پُڇيو.

توکي تهڪ لڳا...؟
رات رنو هوس ڪمري ۾
منهنجا سُڏڪا ها

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ماڻهو ڪيئن مئو ...؟
ور ۾ تنهن جي خنجر هو
مون ڪان جنهن پُڇيو

بيشڪ مڙد مُئو
شهر سڄي ۾ چوڏس ڏاڍو
هُلُ هُلاچو هو

ڇڏ ڀلا مون کي
زال چيو سرهاڻن ۾
ٻارُ نہ جاڳي پئي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٿيءُ نہ ڪوسو ڪُلُ
هير جيئان اوسهٽا سُپرن
هوريان هوريان گهُلُ

ڪالهہ تہ ڪونہ هيا
راتو رات ڪٿان هي جهنڊا
وڻ مان اُيري پيا ...؟

هلندينءَ رهندينءَ جي
هڪڙو ڏينهن اُهو بہ ايندو
پسندينءَ پنهونءَ کي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اچا نہ مان مايوس
توڙي جو آ نگريءَ ۾
هيڏي ھڪر ھُوس

پَڪَ تہ شاعر ھو
لُڙڪُ لَڙيو جو ھُنَ جي ڳِلَ تان
تار مان ڳُلُ ڇَڻيو

جھڙا چُني چِٽَ
پيارا ھر ڪنھن جيوَ کي
پنھنجا پنھنجا مِٽَ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪيڏا اِحمَقَ آهن
اَنُ اپائڻ بدران
گوليون پيا ٺاهين

توں نہ روئجانءِ
مانِ وڃان هُنَ پار تہ
ڏُکَ نہ سوئجانءِ

اڄا بہ جاڳين پيو ...
ننڍڙڪي لهجي ۾ مون کان
منهنجي زال پڇيو

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڪهڙي نہ آهين تون
ڪيڏو توسان ڳالهايان تو
تنهنجي ساڳي (هُون)

"پري نہ مون کان ٿي"ءُ
ٻانهن ورائي ڇوري ڇيس
"تو ۾ منهنجو جي"ءُ

مون کي اُڃَ نہ آ
پنهنجي سيني ۾ او "موکي"
سمنڊ پريو پيو آ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڳوٺ ويس جو مان
رستن آکيو مُرڪندي
وڏو ٿي ويو آن

ڏيٺ نہ ڪائي ويٺ
بس منجهاران لهندي پوءِ چو
سِڪَ سُري پيئي نيٺ ...؟

ڪنهن سان سور سلي ...؟
هر ڪو پنهنجي آڳ ۾
پٿون پير جلي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ٽڪڙو هيئن نہ ٿيءُ
مڏ پريل آمتڪي ۾
ڏيري ڏيري پيءُ

اڪ مان لڙڪ وهيو
سُکَ جي واٽ پُنِي
ڏُکَ سان پيچ پيو

آس جي حد نہ ڪا
”منهنجو بابا بہ آئيندو،
هيڏا رانديڪا“

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

آءُ يتائي آءُ
پنهنجن کهڙا کِيسَ کيا
تون بہ ڏس هي گهاءُ

دُکَ هيا ياري
يا ڳوڙها ڳورا ها
چپر چٽي ويا

سچا شاعر سي
جن جي لفظن سان سينن ۾
کوئي دُودُ دکي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

مون کي ڪوڙ وڍيو
تو ڇو آڏو باس جي
ڪنڌ پئي ڏوڏيو

ٻيڙي سا ٻڏندي
وَسَ ڪان ٻاهر گوڏ ۾ ٻنهنجي
ماڻهون جي ڪٽندي

ٻَڪَ هُيو (ٻاهُو)
ساري وستي ۾ گونجي پي
الا الا (هُو)

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اَندي کهڙي تاتِ
سورج نکري کٿي ٻُڏي
هُن لاءِ ساڳي راتِ

تارين چو نہ پيو
مالڪ پنهنجي ٻاجھ سان
ٻيڙو ٻُڏڙيءَ جو

کهڙي پوري وجان ...؟
مالڪ مون کي شکتي ڏي
تي کو مور پوان

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ماٺهون غفا مثال
جنهن جيڏي زورَسان ڇئو
سا ٿَهڪائيندو ڳالھ

هر ڪا واٽ ٻُسي
بي وس نار جي نيڻ ڪان
ويا خواب رُسي

ڪافر پل سڏجان
هٿ ڦٽائي جوڙيون ٿم
سو ڇو ٻُتَ پَجان ...؟

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هر ڪنهن پنهنجو راڳُ
ڪنهن کي ڇڻنگ ۽ ڳُلُ ياسي
ڪنهن کي ڳُلَ ۽ آڳ

چِرڪُ پَريو تو چو ...؟
مون تہ ائين ئي پيار ۾
ٻَاڪُر پاتو هو

شاعر سِٽَ اُها
چپن جي ٽارين تان اُڏري
جنهن سان هِڪڙي واهہ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

اَندو ڪونہ هئين
هيڏي روشن سورج هيٺان
پَرکِي ڪونہ سگهين

تو چو ائينءَ ڪيو ...؟
مون لاءِ ئي تنهنجي مَتِڪي ۾
پاڻي ڪونہ هُيو!؟

"جڏهن بہ ملندا هاسين"
لُڙڪن کي روڪيندي چئي تون:
"ڪيڏو کلندا هاسين ....؟"

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

منهنجي پُٽَ چيو:
ڪير هئي سا عورت، جنهن سان
ڳالهيو پئي تو ...؟

ڪهڙو پور پيُئي ...؟
ڪلندي ڪلندي سنجيدهہ ٿي
نالو ڪنهنجو ڪَنيُئي ...؟

ڪٿان بہ آٽي ڏي
ساڳي سِڪَ سوادي مون کي
هاٽي هاٽي ڏي

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

ڳالهه ٻڌايانءِ سَچُ
منهنجو تو ۾ چاهه نه آهي
ڪنهن ٻِيءَ لاءِ پَچُ

توکي ڪينءَ چوان ...
مون کي تنهنجا چَپَ وڻن ٿا
تن کي آءٌ چمان ...؟

جنهن ٿي هاڻ کي سيکي سمجهيو
اڄ ڪا ڳالهه ٻڌئي ....؟
تنهن جو ڏينهن ٻُڪني

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

هالار پبلشرس جا ايندڙ ڪتاب

1 زاهد دارا جيّ ائبسٽريڪٽ نظمن
جو مجموعو "مان تاريخ آهيان"

2- " تر جون لوڪ ڪهاڻيون" محمد
عثمان اديب

3-- "صبح " (ناول) طارق عالم

4- " سجاڻپ جي ڳولا ۾" (ڪهاڻين جو
مجموعو) طارق عالم

5-- سفر(سفرنامو) طارق عالم-
رضيہ طارق

6- جانورن ڪي دنيا (مجموعو)

سنڌي زبان جون اهم ڪهاڻين
جو اردو ترجمو
رضيہ طارق

هالار
پبلشرز
474 صدر حيدرآباد
سنڌ

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

TARIQ ALAM ABRO was born on 10th April, 1958 in the town of Qamber Ali Khan, District Larkana, Province of Sindh, Pakistan. In the 1960s his family moved to Hyderabad, Sindh, where he had his education leading to B.A. from the University of Sindh. Along with his studies he had to work as Telephone Attendent and Seminar incharge to earn a living. In the middle of 1986, due to kidney failure, he had to go to London for kidney transplant on government expenses. In 1989, he joined Sindhi Adabi Board, Jamshoro, where he is working as Sub-Editor, Quarterly Mehran. Abro is a writer of repute of Sindhi Language. His first poem appeared in 1975 and first shortstory in 1978. Since then he is writing incessantly. His first collection of shortstories 'Raat, Saant aien Sochoon' (Night, Silence and Thoughts) was published in 1981 and his first novel 'Rehji Vial Manzar' (Left over Scenes) in 1985, which was awarded best fiction prize of the year by the Institute of Sindhiology, University of Sindh. He is very well known for his tele-plays, telecast from Karachi. His first play 'Chand Raheen Tho Door' (Oh moon! you are very far away) was based on his shortstory. About 20 tele-plays are to his credit, by this time. At present he is working on his second novel and a travelogue of his London visit. This is his first collection of poetry. Tariq Alam is married to Razia, who is also a writer and poetess and a translator as well. They have one son, Halar.

هالار
پبلشرز

www.sindhsalamat.com books.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت

www.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت جو مشن ۽ مقصد سنڌي ٻوليءَ جي ڊجيٽلائيزيشن ۽ پکيڙ کي وسيع ڪرڻ آهي ۽ پڻ دنيا سان گڏ سنڌس رفتار سان هلڻ جو سانباهو آهي، ڇو تہ تاريخ هميشہ انهن قومن جو احترام ڪيو آهي جن پنهنجي علمي سرمائي جي حفاظت ڪئي آهي. سنڌ سلامت پڻ پنهنجي ٻوليءَ جي بقاء خاطر سنڌي ٻوليءَ ۾ لکيل قيمتي ۽ ناياب ورثي کي ضايع ٿيڻ کان بچائڻ ۽ ان کي نہ رڳو محفوظ رکڻ پر پنهنجي اديبن، ليکڪن، محققن ۽ شاعرن جي علم، هنر ۽ تخليقن کي ڊيجيٽلائيز ڪندي دنيا جي ڪنڊ ڪڙڇ ۾ موجود سنڌين تائين مفت ۾ آسانيءَ سان پهچائڻ جو عزم ڪيو آهي.
اسان جي خواهش هئي تہ سنڌي مواد تي مشتمل هڪ اهڙو ڪتاب گهر قائم ڪجي جتي هر موضوع تي مشتمل ڪتاب موجود ملن. ڪتابن کي ڳولڻ ۽ ڊائونلوڊ ڪرڻ آسان هجي ۽ اينڊرائيڊ سميت آئي فون يا ونڊوز آپريٽنگ سسٽم سميت هر قسم جي ڊوائيس تي آساني سان آن لائين پڻ پڙهي سگهجي.
۽ اهو سڀ ”سنڌ سلامت ڪتاب گهر“ ذريعي ئي ممڪن ٿي سگهيو. اميد تہ سنڌ سلامت ڪتاب گهر ذريعي سموري دنيا ۾ موجود سنڌي نہ صرف ڀرپور لاڀ حاصل ڪندا پر سنڌ سلامت ڪتاب گهر کي وڌيڪ فائديمند بنائڻ لاءِ پنهنجو پورو ساٿ نڀائيندا.

books.sindhsalamat.com

سنڌ سلامت ڪتاب گهر جي اينڊرائيڊ اپليڪيشن پلي اسٽور جي هن لنڪ تان ڊائونلوڊ ڪريو:

https://play.google.com/store/apps/details?id=com.sindhsalamat.book

سورهہ سنڌي ادب جي واٽس ايپ گروپ جي لنڪ:

https://chat.whatsapp.com/Ccc0pAnEJWk79h92OCt6Nu